

Miten syntyy miniasunto?

- suunnittelijoiden näkökulma

Kati Walkeajärvi

Pro gradu -tutkielma

Sisustus- ja tekstiilimuotoilu

Taiteiden tiedekunta

Lapin yliopisto

2020

Lapin yliopisto, Taiteiden tiedekunta

Työn nimi: Miten syntyy miniasunto? - suunnittelijoiden näkökulma

Tekijä: Kati Walkeajärvi

Koulutusohjelma: Sisustus- ja tekstiilimuotoilu

Työn laji: Pro Gradu -tutkielma

Sivumäärä: 63 + liitteet 2 s.

Vuosi: 2020

Tiivistelmä

Miniasunnot ovat kasvava ilmiö nykyasumisessa, ja niiden voidaan ajatella olevan monimuotoisine ilmenemismuotoineen ratkaisu useisiin asumisen toiveisiin. Toisille miniasuminen mahdollistaa taloudellisen vakauden tarjoamalla edullisemmän asu-
misratkaisun. Toisille siinä on taas kyse itsensä toteuttamisen vapaudesta tai mah-
dollisuudesta olla omavarainen ja yhteiskunnan järjestelmistä riippumaton. Kuiten-
kaan miniasuminen ei ole täysin uusi ilmiö, vaan asumisen minimiä on pohdittu
muun muassa 1930-luvulla ja tuon ajan funktionalistiset asuntosuunnittelun piirteet
näkyvät selvästi myös nykypäivän miniasunnoissa.

Tässä pro Gradu -tutkielmassa olen haastatellut neljän suomalaisen
miniasuntokonseptin suunnittelijoita teemahaastattelun keinoin. Tavoitteenani oli
tuoda esille erityisesti suunnittelijoiden näkökulma aiheeseen, jota on tutkittu verrat-
tain vähän, eikä juuri lainkaan suunnittelijoiden näkökulmasta. Tutkielmassa halusin
valottaa miniasunnon suunnitteluprosessia sekä tarkastella niitä arvoja ja suunnit-
telun periaatteita, joita miniasuntokonseptien taustalta löytyy. Aineiston analyysissä
sovelsin sisällönanalyysin menetelmiä sekä erityisesti asiantuntijahaastatteluiden
kohdalla käytettäviä tiheän kontekstoinnin ja ristiinluennan menetelmiä. Analyysissä
tärkein työkaluni olivat erilaiset kaaviot, joita käytin aineistosta nousevien teemojen
ja niiden suhteiden hahmottamiseen. Miniasuntokonseptien arvoja ja periaatteita
tarkastellessani vertasin niitä funktionalismin sekä 1930-luvun minimiasuntoihan-
teen taustalla näkyviin arvoihin ja periaatteisiin.

Tutkielmani tuloksena koostin miniasuntokonseptin prosessia kuvaavan kaavion, josta esiin nousivat erityisesti neljä kaikkia konsepteja yhdistävää osa-aluetta. Osa-alueet ovat: tarve kohtuuhintaiselle uudelle asumismuodolle, laadukas miniasuntokonsepti, myytävän konseptin kehitys ja ulkopuoliset reaktiot. Vaikka tutkielmassa käsittelemäni miniasuntokonseptit ovat keskenään hyvin erilaisia, niiden suunnitteluprosesseissa voidaan nähdä hyvin paljon samankaltaisuuksia. Miniasunnon suunnittelun taustalla olevista arvoista ja periaatteista esiin nousivat erityisesti suunnittelun laadukkuus, rakentamisen sekä suunnittelun tehokkuuteen pyrkiminen sekä oman tilan ja yhteisten asumisen tilojen suhde.

Avainsanat: miniasunnot, tilasuunnittelu, suunnitteluprosessi, arvot, periaatteet

Sisälllys

1	Johdanto	3
1.1	Tutkimuksen lähtökohdat	4
1.2	Tutkimuksen tavoite ja aiheen rajausta	5
1.3	Tutkimusmenetelmä ja aineisto	6
1.4	Aineiston analyysimenetelmät	8
2	Miniasuminen ja funktionalismi 1900-luvun alusta nykypäivään	12
2.1	1920-luku – Vackrare vardagsvara	12
2.2	1930-luku – Funktionalistinen minimiasunto	16
2.3	1940–1960 -luku – Tyyppitaloista moduulirakennuksiin	19
2.4	Miniasuminen ja sen tutkimus nykypäivänä	22
3	Miniasuntokonseptien esittely	26
3.1	Yksiö puutarhassa – Olli Enne	26
3.2	Minitalo – Maria Klemetz	28
3.3	Luomukoti – Toni Goltz	30
3.4	HOAS Hima – Jaakob Solla & Elina Modeen	32

4	Miniasuntokonseptin suunnitteluprosessi.....	34
4.1	Tarve kohtuuhintaiselle uudelle asumismuodolle	34
4.2	Laadukas miniasuntokonsepti	35
4.3	Myytävän konseptin kehitys	37
4.4	Ulkopuoliset reaktiot.....	38
4.5	Suunnitteluprosessin vertailu muotoiluprosessiin	40
5	Miniasunnon arvot ja suunnittelun periaatteet.....	43
5.1	Arvot vaikuttavat miniasuntojen taustalla	44
5.2	Periaatteet ohjaavat miniasuntojen suunnittelua	46
5.3	Funktionalismin arvot ja periaatteet miniasumisessa	48
6	Päätäntö	54
	Lähteet	56
	Liitteet.....	64

1 Johdanto

Asuminen on jatkuvassa muutoksessa. Vuodesta 1998 kuuden vuoden välein toteutettavien Asukasbarometrien mukaan, suomalaisessa asumisessa voidaan nähdä selkeä urbanisoitumisen trendi.¹ Ihmiset haluavat asua yhä useammin kaupunkien keskustoissa, lähellä palveluita ja työpaikkoja. Kuitenkaan myöskään omakotitalojen tai oman pihan arvostus ei ole merkittävästi vähentynyt, kaupunkipiensuuret ja urbaanit pienet omakotitalot ovatkin kasvattaneet suosiotaan.² Toisaalta ihanteena voi olla myös asuminen, joka ei ole rajoittunut paikkaan tai jyrkeihin seiniin. Myös asumisen kulut ovat jatkuvassa nousussa ja markkinoille kaivataan edullisempia asumisratkaisuja. Näihin yhä monimuotoistuvimpiin tarpeisiin miniasunnot voivat vastata ja erilaisia konsepteja onkin tullut viime vuosina myös Suomen markkinoille niin suurten rakennusyriyten kuin yksityisten rakentajienkin toimesta. Miniasuminen on ajankohtainen aihe, jonka saralta on tarvetta monimuotoiselle tutkimukselle.

Henkilökohtaisesti kiinnostuin miniasumisesta muutaman viime vuoden sisällä, aluksi lisääntyneen mediahuomion takia. Tein kandidaatin tutkielmani tekstiiliarkkitehtuurin käyttömahdollisuuksista tulevaisuuden asumisessa, ja tutustutuani tulevaisuuden asumista käsitteleviin tutkimuksiin päädyin käsittelemään tekstiiliarkkitehtuurin mahdollisuuksia nimenomaan miniasumisessa. Kandidaatin tutkielmani toimi siis tälle tutkielmalle pohjatietona miniasumisen konsepteista ja niissä yleisesti esiintyvistä piirteistä. Kuten jo kandidaatin tutkielmassani totesin, nähdäkseni miniasuminen on yksi tulevaisuuden asumisen haasteisiin hyvin vastaava ratkaisu, joka näyttäytyy monimuotoisesti erilaisina asumisen ratkaisuna.³

¹ Strandell 2016, 108.

² Ibid., 110.

³ Ks. Walkeajärvi 2018.

1.1 Tutkimuksen lähtökohdat

Vaikka miniasuminen on jatkuvasti kasvava ilmiö niin Suomessa kuin kansainvälistikin, siitä on tehty vähän arkkitehtuuriin tai tilasuunnitteluun keskittyvää tutkimusta. Kansainväliset tutkimukset keskittyvät lähinnä Tiny house movement -ilmiön käsittelyyn yhteiskunnallisesta, ekologisesta tai asumisen identiteetin näkökulmasta.⁴ Tiny house movement on ilmiönä tunnetuin miniasumisen muoto, mutta se ei kuitenkaan kata kaikkia miniasumisen muotoja, esimerkiksi yhteisölliset miniasuntokerrostalot jäävät käsitteen ulkopuolelle. Suomessa viimeaikaiset miniasumista käsittelevät tutkimukset ovat opinnäytetöitä, joissa useimmiten käsitellään yhden miniasunnon suunnittelua tai miniasumista yleisemmällä tasolla.⁵ Itse halusin kuitenkin paneutua tarkastelemaan muutamaa tarkoin valittua kotimaista miniasumisen konseptia ja tuoda esille erityisesti suunnittelijoiden näkökulmaa miniasumisesta. Tulevana tilasuunnittelun ammattilaisena koen miniasumisen konseptit innoittavina, sillä pienessä tilassa suunnittelun merkitys kasvaa. Tässä tutkielmassa halusin päästä tarkastelemaan miniasumisen konsepteja pintaa syvemältä, sekä ymmärtämään niitä tekijöitä, jotka vaikuttavat miniasuntojen suunnitteluun.

Miniasumiskäsite on kulttuuri- ja aikasidonnainen, esimerkiksi Japannissa meidän miniasuntoina pitämät asuntokoot ovat aivan normaaleja, kun taas Yhdysvalloissa meidän 30 m²:n yksiöt voidaan käsittää miniasuntoina. Tässä tutkielmassa määrittelin miniasunnon olevan joko noin 30 m²:n suuruinen erillistalo tai noin 15 m²:n kokoinen asunto kerrostalossa. Miniasunnot on tarkoitettu vakituiseen asumiseen ja siten ne eroavat esimerkiksi mökeistä, matkailuautoista ja -vaunuista. Määritelmäni mukailee esimerkiksi Tuomas Korhosen opinnäytetyössään luomaa miniasunnon määritelmää.⁶ Määritelmän perustana ovat myös ne miniasumisen konseptit sekä kirjallisuus, johon olen tutkielmaa tehdessäni perehtynyt.

⁴ Ks. esim. Boeckermann ym. 2019; Kilman 2016.

⁵ Ks. esim. Korhonen 2018; Enne 2017; Sjölund 2015.

⁶ Korhonen 2018, 30.

1.2 Tutkimuksen tavoite ja aiheen raja

Pro Gradu -tutkielmani tavoite oli tarkastella erilaisten miniasumisen konseptien suunnitteluprosessia suunnittelijoiden haastatteluiden pohjalta. Tarkoituksena oli valottaa suunnittelun periaatteita ja taustatekijöitä sekä suunnitteluprosessin kulkua. Tutkielmani teoriatausta koostuu funktionalistisen asumisen ja asuntosuunnittelun tutkimuksista 1920-luvun Vackrare vardagsvara -ilmiöstä aina 1960-luvun moduulirakentamiseen sekä 2000-luvun alusta nykypäivään ulottuvista miniasumisen tutkimuksista. Funktionalismi tiivistyy kyseisenä ajanjaksona 1930-luvun minimiasuntoaateeseen, mutta funktionalismin jälkiä voidaan nähdä suomalaisessa asuntorakentamisessa vielä pitkälle sen jälkeenkin. Funktionalistista asuntosuunnittelun historiaa ja nykypäivän miniasumisen teoriaa ja tutkimusta käsittelemän tarkemmin luvussa 2. Palasin käsittelemään funktionalistista minimiasunto-käsitettä vielä luvussa 5, kun vertailen nykyaikaisen miniasumisen arvoja ja periaatteita funktionalistisen minimiasuntoaateen taustalla näkyviin arvoihin ja suunnittelun periaatteisiin.

Rajasin tutkielmani koskemaan suomalaisia miniasumisen konsepteja, joiden asuinpinta-ala on pääsääntöisesti 30 m² tai alle. Käytän valitsemistani miniasumisen projekteista nimitystä konsepti, jolla yleisesti muotoilualoilla tarkoitetaan luonnosmaista hahmotelmaa tuotteesta tai palvelusta. Käsittelemieni miniasumisen projektien yhteydessä konseptilla tarkoitetaan perusideaa miniasumisesta ja sen muodosta. Tärkeämpää kuin se miten ideaa on lähdetty toteuttamaan, on suunnittelijan alkuidea ja muodostettu kokonaiskuva siitä, millainen miniasumisen ratkaisu on tekeillä. Tutkittavia konsepteja valittaessa tärkeänä kriteerinä oli suunnittelutyön ja suunnittelijoiden näkyminen konseptin esittelyissä, muun muassa konseptin verkkosivuilla. Suunnittelijoiden näkyminen esittelyissä kertoo siitä, että nimenomaan asunnon suunnitteluun on panostettu. Tutkielmassani etsin vastauksia seuraaviin kysymyksiin: *Millainen on miniasuntokonseptin suunnitteluprosessi? sekä Mitkä arvot ja periaatteet ohjaavat miniasuntojen suunnittelua ja näkyvät miniasuntokonseptien taustalla?*

1.3 Tutkimusmenetelmä ja aineisto

Koska miniasumista on tutkittu vain vähän asuntojen suunnittelijoiden näkökulmasta, lukuun ottamatta itselle suunnitelluista asunnoista tehtyjä opinnäytteitä⁷, suuntasin tutkimukseni selvittämään suunnittelijoiden näkemyksiä miniasumisesta. Tutkimushaastattelu on hyvä menetelmä koota laaja-alaisesta aiheesta tietoa inhimillisen kokemuksen kautta. Tutkielmassani lisävivahteen haastatteluihin toi haastateltavien asiantuntija-asema. Kuten Alastalo, Åkerman ja Vaittinen toteavat asiantuntijahaastattelua käsittelevässä artikkelissaan, tutkijan tulee määritellä itse tutkitavan aiheen kannalta merkittävät asiantuntijatahot. Kriteerinä valinnassa on asiantuntijan erityinen tieto aiheesta.⁸ Koska miniasuntojen suunnittelijoita on Suomessa harvakseltaan ja jokainen markkinoilla oleva miniasuntokonsepti on ainutlaatuinen, miniasuntojen suunnittelijoita voidaan pitää tämän tutkimuksen näkökulmasta asiantuntijoina, olipa heillä varsinaista suunnittelijan ammattipätevyyttä tai ei.⁹

Haastattelumenetelmänä käytin teemahaastattelua, sillä miniasumisilmiötä ja asuntojen suunnitteluun liittyviä seikkoja oli mielestäni syytä tarkastella kokonaisuudessaan haastateltavien kokemusten pohjalta rajoittumatta ennalta määrättyihin tiukkoihin näkökulmiin. Kuitenkin erotuksena syvähaastattelusta, teemahaastattelussa keskitytään tiettyihin tutkijan nostamiin teemoihin, jotka on muotoiltu aiheeseen alustavasti perehtymällä.¹⁰ Haastatteluissani perehdyttiin jokaiseen miniasumisen projektiin kerronnallisella otteella ja käsiteltiin muun muassa miniasunnon suunnittelua ohjanneita periaatteita ja arvoja sekä projektin haastavia kohtia kyseisen konseptin näkökulmasta. Haastattelin neljää miniasuntojen ammattilais-suunnittelijaa sekä yhtä itselle miniasunnon suunnitellutta kokemusasiantuntijaa. Haastateltavat ja miniasumisen konseptit esitellään tarkemmin luvussa 3. Haastatteluissa keskityttiin yhteen miniasuntoprojektiin, jossa haastateltava oli ollut suunnittelijana mukana. Käytin kaikissa haastatteluissa samaa haastattelurunkoa¹¹, mutta haastatteluiden kulku oli vapaamuotoinen ja esitetyt kysymykset vaihtelivat jonkin verran haastatteluittain.

⁷ Ks, esim. Enne 2017.

⁸ Alastalo ym. 2017, 216.

⁹ Ibid.

¹⁰ Hirsjärvi & Hurme 2001, 47–48.

¹¹ Ks. Liite 1.

Toteutin miniasuntojen suunnittelijoille kohdennetut teemahaastattelut joulukuussa 2019 Helsingissä. Lähestyin valitsemieni suunnittelijoita sähköpostitse haastattelupyynnöllä, jossa kirjoitin lyhyesti tutkielmani aiheesta ja siitä miksi haluan haastatella juuri suunnittelijoita. Onnekseni kaikki suunnittelijat, joihin sain yhteyden, suostuivat haastatteluun ja suhtautuivat tutkielmani aiheeseen todella kiinnostuneesti. Haastatteluajankohtien sopiminen onnistui vaivatta niille kahdelle viikolle joulukuussa, joilla olin varautunut olemaan Helsingissä. Koska haastattelut järjestivät nopealla aikataululla, minulle ei jäänyt kovin paljon aikaa valmistautua tai tehdä taustatutkimusta konsepteista haastatteluja varten. Alastalon, Åkermanin ja Vaittisen mukaan tunne riittämättömästä etukäteisvalmistelusta ennen haastattelua on kuitenkin yleinen ilmiö asiantuntijahaastatteluiden kohdalla.¹²

Tapasin haastateltavistani Olli Enteen sekä Jaakob Sollan ja Elina Modeenin heidän työpaikoillaan, Maria Klemetzin hänen kotonaan sekä Toni Goltzin kirjastosta varaamassani ryhmätyöskentelytilassa. Kaikki haastattelutilat olivat rauhallisia. Varsinkin itselleni haastattelutilanteessa oli tärkeää löytää rentoutunut ilmapiiri, jota eivät häirinneet ulkopuolelta tulevat ärsykkeet. Haastattelun taltioinnista, litteroinnista ja kootun aineiston käytöstä tehtiin sopimukset kunkin haastateltavan kanssa ennen haastattelun aloittamista. Lisäksi olin lähettänyt muutamaa päivää ennen haastattelua haastateltaville haastattelurunkoni otsikot, jotta he voivat nähdä millaisista aiheista haluaisin keskustella. Lähes poikkeuksetta haastateltavat kuitenkin kommentoivat, että eivät olleet mitenkään erityisesti ehtineet valmistautua haastatteluun. Kaikki suunnittelijat suostuivat esiintymään aineistossa omilla nimillään, mikä oli minulle tärkeä seikka aineiston luotettavuuden kannalta. Koska tutkielmani keskittyi vahvasti näiden neljän valitun konseptien tarkasteluun, anonymisointi olisi ollut lähes mahdotonta. Kuten Alastalo ja Åkerman toteavat, anonymisoinnin mukana voi hävitä tutkielman kannalta tärkeää tietoa ja lisäksi samalla alalla toimivat haastateltavat tunnistavat todennäköisesti toisensa helposti pienistäkin vihjeistä.¹³

Tutkielmani primääriaineistona oli toteuttamani teemahaastattelut miniasuntokonseptien suunnittelijoille. Kokonaiskuvaa miniasuntokonsepteista täydensin pääosin konseptien verkkosivuilta löytyvällä tiedolla. Sekundääriaineistonani oli asumisen ja miniasumisen tutkimuskirjallisuus ja artikkelit sekä nykypäivän

¹² Alastalo ym. 2017, 228.

¹³ Alastalo & Åkerman 2010, 383.

miniasumisesta että 1920–1960 -lukujen funktionalistisesta asutosuunnittelusta. 1930-luvun funktionalistista asutosuunnittelua ja miniasuntoa käsitellessäni merkittävimmät lähteeni olivat Kirsi Saarikankaan teos *Asunnon muodonmuutoksia – Puhtauden estetiikka ja sukupuoli modernissa arkkitehtuurissa* (2002) sekä Anneli Junttonen *Asuntokysymys Suomessa Topeliuksesta tulopolitiikkaan* (1990). 1920-luvun funktionalismia edeltävää *vackrare vardagsvara* -käsitettä tarkastelin pääosin Gunnela Ivanovin aiheesta käsittelevän väitöskirjan pohjalta.¹⁴ 1940–1960 -lukujen funktionalistista asutosuunnittelua käsittelevän lähteenäni Kirsi Saarikankaan artikkeli *Onnelliset omat kodit - 1940-luvun tyyppitalot ja niiden sosiaali- ja aatehistoriallista taustaa* (1987) sekä Pirjo Sanaksenahon väitöskirja *Moderni koti - Pientaloasumisen ihanteet arkkitehtuuri- ja sisustusjulkaisuissa 1950–1960 -luvuilla* (2017). Nyky- muotoista miniasumista käsitellessäni merkittävimpana aineistonani oli Tiny house movement -ilmiötä käsittelevä pääosin pohjoisamerikkalainen tutkimuskirjallisuus ja -artikkelit. Vertaillen miniasunnon suunnitteluprosessia muotoiluprosessiin lähteenäni oli Karl Aspelinin teos *The Design Process* (2015). Tutkimushaastattelussa ja aineiston analyysissä päälähteenäni oli asiantuntijahaastatteluja ja niiden analysointia käsittelevät Marja Alastalon, Maria Åkermanin ja Tiina Vaittisen artikkelit.¹⁵

1.4 Aineiston analyysimenetelmät

Analysoin haastatteluissa saamaani aineistoa laadullisin menetelmin. Sovelsin analyysissa Laura Huttusen teoksessa *Haastattelun analyysi* (2010) esittelemiä tiheän kontekstoinnin sekä ristiinluennan menetelmiä, joita käytetään erityisesti etnografisissa tutkimuksissa. Ristiinluennalla tarkoitetaan sitä, että ilmiöstä pyritään saamaan tarkka kuvaus erilaisia aineistoja lukemalla ja vertailemalla ja luomaan tiheä konteksti haastatteluille.¹⁶ Myös Marja Alastalo ja Maria Åkerman esittävät ristiinluennan hyödyllisenä menetelmänä tarkastella asiantuntijahaastattelussa esiin

¹⁴ Ivanov 2004.

¹⁵ Alastalo & Åkerman 2010; Alastalo ym. 2017.

¹⁶ Huttunen 2010, 42–45.

nousevia faktoja.¹⁷ Tässä tutkielmassa etsittävinä faktoina pidin yleisesti miniasun-
tosuunnitteluun liittyviä seikkoja, jotka muodostuivat vertailemalla eri asiantuntijoi-
den haastatteluja keskenään sekä lukemalla niitä rinnakkain muun aineiston, kuten
konseptien esittelyiden ja median julkaisujen kanssa. Haastatteluiden pohjalta nou-
sevia faktoja koettelin lisäksi suunnitteluprosessin kohdalla vertaamalla sitä muotoi-
luprosessiin ja arvojen ja periaatteiden kohdalla tekemällä vertailua 1900-luvun alun
funktionalistisiin asunosuunnittelun arvoihin. Tärkeänä työkaluna aineiston analy-
sissä minulla oli kaaviot, jotka auttoivat hahmottamaan aineistosta nousevien asioi-
den suhdetta toisiinsa sekä visualisoivat konkreettisesti analyysin kulkua.

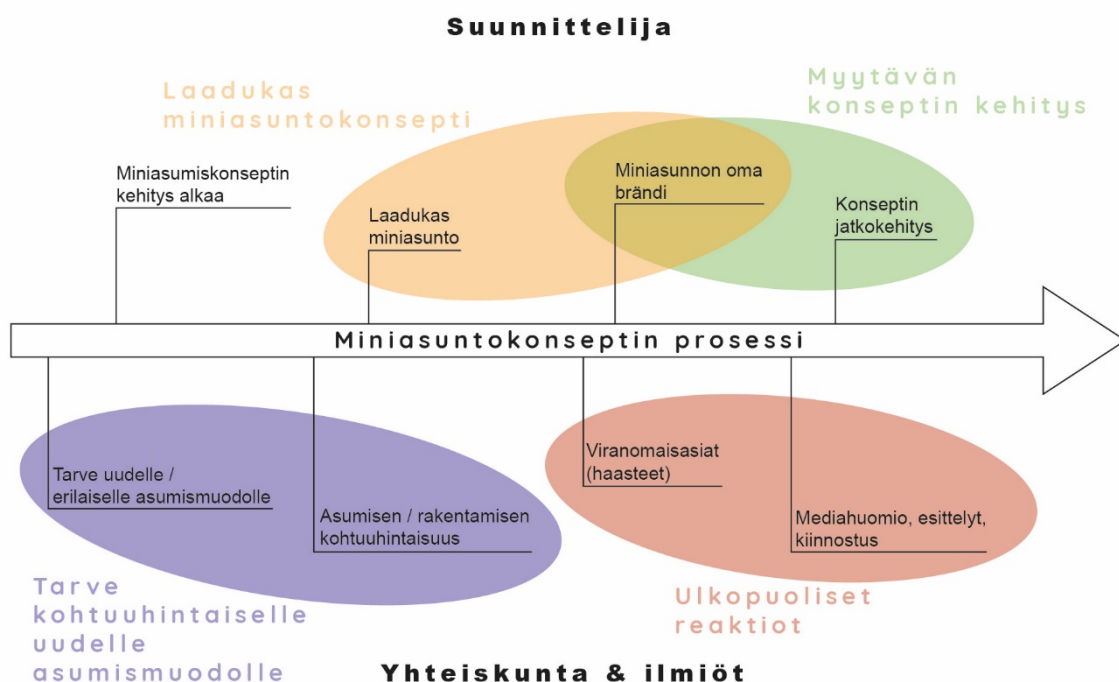
Aloitin aineistoon tutustumisen keräämällä jokaisesta haastattelusta
päällimmäisenä esiin nousevia asioita, aiheita ja teemoja. Näistä aiheista koostin 10
aihealuetta, jotka toistuvat lähes jokaisessa haastattelussa. Koodasin aineiston näi-
den aihealueiden mukaan niin, että merkitsin litteroitujen haastatteluiden tekstiai-
neiston marginaaliin kullekin aihealueelle osoitetulla värillä, mitä aihetta kyseisessä
tekstikatkelmassa käsitellään. Tämä koodaus auttoi myöhemmin löytämään teksti-
aineistosta nopeasti kutakin aihealuetta käsittelevät kohdat. Koodauksessa käytetyt
teemat olivat: pieni, mutta tilava (turkoosi), säädöksiä aiheuttamat haasteet (rus-
kea), asumisen vaihtoehdot (violetti), yhteisöllinen asuminen (vaaleanpunainen),
ratkaisujen toistettavuus (vaaleansininen), ekologisuus (tummanvihreä), itseilmaisuu-
s ja vapaus (oranssi), keskustelun herättäminen (punainen), positiivisuus (vaalean-
vihreä) ja pilottihanke (harmaa). Analyysin edetessä koodaus jäi taka-alalle eikä
siinä olevia teemoja voi aukottomasti yhdistää esimerkiksi suunnitteluprosessin vai-
heita kuvaavien otsikoiden kanssa. Tämä johtui siitä, että löysin prosessiin keskitty-
vän analyysitavan vasta koodauksen jälkeen, jolloin aineiston tarkastelun näkö-
kulma muuttui.

Perehtyessäni tarkemmin asiantuntijahaastatteluiden analysointiin, to-
tesin hyväksi vaihtoehdoksi tarkastella aineistoani prosessin näkökulmasta, koetta-
malla luoda mahdollisimman tarkka kuva suunnittelun eri vaiheista. Tätä varten laa-
din jokaiselle konseptille suuntaa antavan aikajanan pääsääntöisesti haastatteluni
pohjalta.¹⁸ Aikajanoille poimin arvioni mukaan keskeisimmät konseptin prosessin
aikaiset virstanpylväät, siinä aikajärjestyksessä kuin ne kutakuinkin toteutuivat.

¹⁷ Alastalo & Åkerman 2010, 377.

¹⁸ Ks. Kaaviot 2–5.

Vertailemalla aikajanoja keskenään huomasi selvästi, että erilaiset miniasuntokonseptit noudattivat keskenään melko samanlaista kaavaa ja virstanpylväät toistuivat melko samassa järjestyksessä. Tämän huomion pohjalta koostin konseptien omista aikajanoista kaavion, jossa olevat otsikot ovat sellaisia, jotka toistuvat jokaisella konseptin aikajanalla jollakin tavoin.¹⁹ Kaavion otsikot ovat laajempia kuvauksia konseptin vaiheista, ja niihin sisältyy useampi aikajanan virstanpylväs. Otsikoista koostin neljä yläluokkaa, jotka kuvaavat konseptien suunnittelun keskeisiä kohtia. Yläluokat jakautuvat niin, että kaksi luokkaa kytkeytyy suunnittelijan suoraan toimintaan ja toiset kaksi luokkaa kumpuavat ympäröivästä yhteiskunnasta ja ajan ilmiöistä. Yläluokkia tarkastelin lähemmin aineistoon pohjautuen luvussa 4. Miniasuntokonseptin prosessikaavion luomisessa oli paljon myös aineistolähtöisen sisällönanalyysin piirteitä, sillä pyrin joka vaiheessa yhdistämään aineistosta nousevia asioita ja luomaan näin yleisempiä miniasumisen prosessia kuvaavia käsitteitä.²⁰ Lopuksi vertasin miniasuntokonseptien suunnitteluprosessia vielä muotoiluprosessiin, josta esimerkkinä käytin Karl Aspelundin muotoiluprosessikaaviota.²¹

Kaavio 1 Miniasuntokonseptin prosessi.

¹⁹ Ks. Kaavio 1.

²⁰ Vrt. Tuomi & Sarajärvi 2002, 111.

²¹ Ks. Aspelund 2015.

Vastatakseni toiseen tutkimuskysymykseeni suunnittelun taustalla olevista arvoista ja suunnittelua ohjaavista periaatteista listasin järjestelmällisesti haastatteluaineistosta nousevia arvoja ja periaatteita. Jaottelin aluksi arvot sekä periaatteet kolmeen kategoriaan sen mukaan esiintyykö arvo tai periaate suunnittelijan henkilökohtaisesti vai ulkopuolisten, kuten asiakkaiden, viranomaisten tai median esiin tuomina vaiko kummaltakin taholta. Selkeyttääkseni analyysia arvojen ja periaatteiden suhteesta suunnittelun prosessiin sekä suunnittelijan ja ulkopuolisten välillä sijoitin arvoja ja periaatteita kuvaavat sanat taulukoihin, jotka pohjautuivat aiemmin aikajanassani määrittelemiini otsikoihin.²² Tein sijoittelun aikajanan analyysin pohjalta, mutta osan arvojen ja periaatteiden kohdalla tarkka sijoittelu oli lähes mahdotonta, jolloin ne on sijoitettu otsikoiden välimaastoon. Miniasuntokonseptin suunnittelun arvoja ja periaatteita tarkasteltaessa näin mielekkäänä verrata niitä 1930-luvun funktionaalisen minimiasunnon tautalla olleisiin arvoihin ja periaatteisiin. Kosin funktionaaliseen minimiasuntoon liittyviä arvoja ja periaatteita lähdekirjallisuudesta ja pyrin jaottelemaan niitä samoin kuin edellä haastatteluista nousseita arvoja ja periaatteita.

²² Ks. Kaaviot 7 & 8.

2 Miniasuminen ja funktionalismi 1900-luvun alusta nykypäivään

Asumisen minimiä on tutkittu nykypäivän lisäksi erityisesti 1930-luvulla eurooppalaisessa arkkitehtuurissa, kun funktionalismin myötä ajatus minimiasunnosta tuli esille. Funktionalismin vaikutuksesta suomalaiseen asuntorakentamiseen on kirjoittanut laajasti Kirsi Saarikangas teoksessaan *Asunnon muodonmuutoksia – Puhtauden estetiikka ja sukupuoli modernissa arkkitehtuurissa* (2002). Kuitenkin ajatuksia uudenaikaisesta asumisesta ja arjesta heräsi jo teollistumisen myötä 1800-luvun loppupuolella. Aloitin asuntosuunnittelun historiallisen tarkastelun 1920-luvulta, jolloin Ruotsissa nousi esiin käsite ”Vackrare vardagsvara”, jonka käsittelyssä päälähteenäni oli Gunnela Ivanovin väitöskirja *Vackrare vardagsvara – design för alla?* (2004). Jatkoin asumisen historian käsittelyä vielä 1940–1960 -lukujen suomalaiseen pientaloasumiseen, sillä varsinkin tyyppitalojen osalta niissä näkyy selvästi funktionalismin ja minimiasuntoideaalin juuret. Jälleenrakennuskauden tyyppitaloista kirjoittaessani päälähteenäni oli Kirsi Saarikankaan artikkeli *Onnelliset omat kodit - 1940-luvun tyyppitalot ja niiden sosiaali- ja aatehistoriallista taustaa* (1987).²³ 1950–1960 -lukujen asuntoarkkitehtuuria käsitellessäni päälähteenäni oli Pirjo Saksanenahon väitöskirja *Moderni koti - Pientaloasumisen ihanteet arkkitehtuuri- ja sisustusjulkaisuissa 1950–1960 -luvuilla* (2017), jossa käsitellään 1950- ja 1960-lukujen suomalaista asuntoarkkitehtuuria tuon ajan aikakauslehtien julkaisujen perusteella.

2.1 1920-luku – Vackrare vardagsvara

Vackrare vardagsvara on ruotsalaisen taide- ja muotoilujärjestön Svenska Slöjdförening:in (SSF, nyk. Svenska Form) vuonna 1919 lanseeraama iskulause moderille ruotsalaiselle taideteolliselle muotoilulle. Ensimmäisen kerran käsite tulee esille

²³ Saarikangas on kirjoittanut tyyppitaloista myös väitöskirjan *Model houses for model families* (1993), en saanut teosta luettavaksi tutkielmaa varten.

samannimisessä propagandajulkaisussa, jonka kirjoittajana on SSF:n silloinen johtohahmo Gregor Paulsson.²⁴ Propagandajulkaisun taustalla oli yhteiskunnalliset vaikuttimet, taideteollinen muotoilu haluttiin nähdä osana uuden yhteiskunnan rakentamista. Kuten Ivanov toteaa, SSF oli osa niiden yhteiskunnallisten järjestöjen joukkoa, jotka pyrkivät etsimään ratkaisuja muun muassa akuuttiin asuntopulaan ja luomaan uusien ihanteiden mukaisia asuinolosuhteita.²⁵ Taide- ja muotoilujärjestön tavoitteena oli saada tuotantoon tarkoituksenmukaisia arjen käyttöesineitä, jotka olisivat edullisia, mutta kauniita ja hyvää laatua.²⁶ Järjestön aatteita tuotiin erityisesti esille, propagandajulkaisujen lisäksi, niin Ruotsissa kuin ulkomaillakin järjestettyjen näyttelyiden kautta. Erityisesti Ivanov nostaa esille Malmössä vuonna 1914 järjestetyn Balttialaisen näyttelyn, johon ottivat osaa Ruotsin lisäksi saksalaiset, tanskalaiset ja venäläiset²⁷, Göteborgissa vuonna 1923 järjestetyt kotitalousnäyttelyt²⁸ sekä ehkä kaikista merkittävimpänä Pariisissa vuonna 1925 järjestetyn taideteollisuusnäyttelyn²⁹.

Ruotsin Taide- ja muotoilujärjestön ajatus kauniimpien arkiesineiden tuotannon lisäämisestä pohjautuu niin sen hetkisiin yhteiskunnallisiin muutoksiin kuin myös taideteollisuuden ilmiöihin muualla Euroopassa. Erityisesti Ivanov nostaa esille saksalaisen Deutscher Werkbund -järjestön vaikutuksen Vackrare vardagsvara -aatteen taustalla. Deutscher Werkbundin tavoitteena oli vahvistaa muotoilijoiden ja tuotannon suhdetta tuomalla taiteellisuutta ja etiikkaa osaksi talouselämää.³⁰ Yhtenä merkittävänä uutuutena järjestö toi esille ajatuksen huonekalujen ja esineiden tyyppimalleista massatuotannossa. Kuten Ivanov kirjoittaa, SSF lähes kopioi saksalaisten yhdistyksen organisaatiomallin ja tavoitteet uudelleenorganisointeesaan vuonna 1915.³¹ Merkittävä vaikutus SSF:n ideologiaan oli myös englantilaisella Arts & Crafts -liikkeellä, jonka ajatuksia Ruotsissa toi tunnetuksi erityisesti kirjailija ja opettaja Ellen Key.³² Teollistumisen myötä syntyneen historiallisten tyylien jäljittelyn vastaliikkeenä, Arts & Crafts -liikkeen pääajatuksena oli nostaa käsityön

²⁴ Ivanov 2004, 14, 16.

²⁵ Ibid., 14–15.

²⁶ Ibid., 17.

²⁷ Ibid., 138.

²⁸ Ibid., 201.

²⁹ Ibid., 206.

³⁰ Ibid., 70.

³¹ Ibid., 164.

³² Ibid., 64.

arvostusta, mutta myös parantaa teollisen tuotannon esteettistä laatua.³³ Ivanov mainitsee myös Bauhausin merkityksen suhteessa Taide- ja muotoilujärjestön aatteisiin ja varsinkin yhteneväisyyden Gregor Paulssonin kirjoitusten kanssa. Yhteneväisyys aatemaailmassa on ilmiselvää, sillä Bauhausissa vaikuttivat useammat samat henkilöt kuin Deutscher Werkbundissakin.³⁴

Pariisin taideteollisuusnäyttely vuonna 1925 oli Ruotsin Taide- ja muotoilujärjestön kannalta merkittävin yksittäinen tapahtuma, jossa järjestön vaikutus oli huomattava. Järjestön tavoitteena näyttelyssä oli tehdä propagandaa ruotsalaisen käyttötaiteen puolesta. Göteborgin kotitalousnäyttely (hemutställning) paria vuotta aiemmin oli toiminut alkusysäyksenä ruotsalaisen taideteollisuuden kasvulle ja toimi pohjana Ruotsin menestykselle Pariisissa.³⁵ Ivanov nostaa esille Pariisin näyttelyn nimenomaan käännekohtana perinteisen ja modernin muotoilun välillä.³⁶ Näyttelyn tarkoituksena oli korjata muotoilutuotteiden maun ja laadun huononeminen, joka oli seurausta halpojen tyylikopiohuonekalujen sarjatuotannosta. Johtoajatuksena

Kuva 1 Ruotsin paviljonki Pariisin taideteollisuusnäyttelyssä 1925. Tuntematon 1925.

³³ Ivanov 2004, 60.

³⁴ Ibid., 117–119.

³⁵ Ibid., 202–203, 206.

³⁶ Ibid., 261.

näyttelyssä oli, että kauneus ei ole luksusta, vaan modernin taiteen kautta jokaisen arkipäivä saa kaunistusta.³⁷ Ristiriitaisen näyttelystä teki se, että järjestäjille oli taloudellisesti järkevää esitellä luksustavaroita, joilla oli oma antelias asiakaskuntansa, mutta näyttelyn virallinen retoriikka painotti kansan käyttötaidetta, laadukkaita teollisuustuotettuja käyttöesineitä ja yksinkertaisuutta.³⁸ Niin ruotsalaisten kuin ranskalaistenkin arvioiden mukaan, ruotsalaiset onnistuivat tuomaan näyttelyyn muita maita paremmin kauniita arkiesineitä, jotka soveltuvat taiteellisen arvonsa ja tyyliinsä puolesta kaikille.³⁹

Vackrare vardagsvara -käsitteen taustalla olevan estetiikkakäsityksen kohdalla Ivanov nostaa esiin mielenkiintoisen vertauksen estetiikasta suhteessa 1930-luvun funktionalismiin. Ivanov lainaa 1900-luvun alun estetiikkakäsitystä kuvattaessaan aatehistorioitsija Kerstin Thörnin lanseeraamaa käsitettä ”funktion estetiikka” (funktionsestetik).⁴⁰ Funktion estetiikalla Thörn tarkoittaa kauneuskäsitystä, joka syntyi hygienian ja luonnonläheisyyden korostuksen kautta muodon tarkoituksenmukaisuus huomioiden.⁴¹ Esteettisenä ideaalina oli taiteellisen ilmaisun tuominen arkipäivään, erityisen ihanteellisena pidettiin sisustuksen tekemistä itse, jolloin tunne esineiden laadukkuudesta kasvoi käsityön myötä.⁴² Esineiden aitous yhdistettiin moraaliseen ja tunnepuolen aitouteen, ja järjestys sekä arkipäivän tarkoituksenmukainen organisointi muodostivat kauneuskäsitteen raamit.⁴³ Thörnin mukaan modernistinen tyyli enteili funktionalismia, ja vuoden 1930 Tukholman näyttelyn jälkeen funktionalismi merkitsi samaa kuin arkkitehtoninen modernismi. Kuitenkin vielä 1920-luvulla tilanne oli avoimempi; siinä missä funktion estetiikka -käsite toimi suuntaa antavana asuntojen puhdasta muotoa etsiville, standardisointi oli arkkitehtien keino viedä yksinkertaisuus ja rationalisointi askeleen pidemmälle.⁴⁴

³⁷ Ivanov 2004, 211.

³⁸ Ibid, 212.

³⁹ Ibid., 231, 254–255.

⁴⁰ Ibid., 15.

⁴¹ Thörn 1997, 156.

⁴² Ibid.

⁴³ Ibid., 157.

⁴⁴ Ibid., 228–229.

2.2 1930-luku – Funktionalistinen minimiasunto

1930-luvulla moderni arkkitehtuuri alkoi korostaa entistä enemmän tehokkuutta ja rakentamisen standardointia, vaikkakin samoja piirteitä oli nähty jo 1920-luvullakin kuten edellisessä kappaleessa tuli ilmi. Funktionalismin perusarvot on kiteyttänyt hyvin Anneli Juntto väitöskirjassaan *Asuntokysymys Suomessa – Topeliuksesta tulopolitiikkaan* (1990) avainsanoina: ”edistys, hygienia, valo, ilma, vihreys, tehokkuus, tuottavuus, standardointi ja kustannusten minimointi”.⁴⁵ Niin ikään Kirsi Saarikankaan mukaan uudessa asuntosuunnittelussa korostuivat tehokkuuden lisäksi erityisesti luonnonläheisyys ja kaupunkitilan avoimuus, jolloin jokaiseen asuntoon saatiin mahdollisimman paljon terveellisyyteen ja hygieenisyyteen liitettyä auringonvaloa.⁴⁶ Funktionalismi kehittyi vähitellen ja Saarikangas toteaaakin, että siinä missä asunnon ja kaupunkitilan uudelleen järjestäminen oli uutta, useat muut korostuneet arvot kuten luonnonläheisyys ja hygieenisuus pohjautuivat jo 1800-luvun loppupuolella alkaneisiin aatteisiin.⁴⁷ Myös arkkitehtuurin muotokieli sekä pyrkimys rationalisoimiseen ja tarkoituksenmukaisuuteen asuntosuunnittelussa olivat jatkumoa 1920-luvulta, tosin koristelemattomuus meni funktionalismissa vieläkin pidemmälle.⁴⁸ Juntto kuvaa funktionalistista asuntosuunnittelua osuvasti siten, että siinä asuntosuunnittelun tradition korvasivat normit.⁴⁹ Asuntojen suunnitteluun vaikutti myös merkittävästi uudenlainen suhtautuminen kotiin ennen kaikkea ydinperheen yksityisenä lepo- ja virkistäytymispaikkana, mutta toisaalta myös perheenäidin työpaikkana.⁵⁰

Asumisen vähimmäisvaatimukset täyttävä minimiasunto määriteltiin ja esiteltiin ensimmäisen kerran CIAM:in vuoden 1929 kokouksen yhteydessä Frankfurtissa.⁵¹ Funktionalistisella minimiasunnolla tarkoitetaan ideaalia asunnosta, joka täyttää hyvän elämän välttämättömimmät perustarpeet. Minimiasunto vastasi toimeentulon minimiä ja ajatuksena oli, että sen perusyksikkö olisi laajennettavissa tarpeen mukaan lisäämällä makuuhuoneita.⁵² Pienin funktionalistinen minimiasunto

⁴⁵ Juntto 1990, 173; ks. myös Saarikangas 2002, 48–49, 50.

⁴⁶ Saarikangas 2002, 229–230,

⁴⁷ Ibid., 232–233.

⁴⁸ Ibid.

⁴⁹ Juntto 1990, 365–366.

⁵⁰ Saarikangas 2002, 256–257, 279.

⁵¹ Ibid., 238.

⁵² Ibid., 238, 308.

koostui pienestä erillisestä keittiöstä, arkihuoneesta sekä makuuhuoneesta, ja kooltaan se oli noin 50–60 m².⁵³ Funktionalismin aatteen mukaisesti toiminnallisuus ja tehokkuus olivat tilajakojen määrittelyn perusteena. Keittiön tuli hygieenisyyssyistä olla erillään muista asuintiloista ja kooltaan pieni, jolloin perheenemännän oli tehokasta työskennellä siellä yksin.⁵⁴ Funktionalistinen asunto oli tarkoitettu erityisesti perheen yksityiseen käyttöön, jossa kävi vain harvakseltaan vieraita.⁵⁵ Uudenlaisena huoneena asuntoihin tuli olohuone eli arkihuone, joka oli tarkoitettu koko perheen yhdessäololle sekä mahdollisesti myös ruokailua tai isän töitä varten. Arkihuone-termi korosti huoneen eroavaisuutta porvarillisista oleskelu- ja edustushuoneista sekä maaseudulle tyypillisestä parempi huone -käytännöstä.⁵⁶ Minimiasuntosuunnittelun lähtökohtana oli pieni heteronormatiivinen perheyksikkö, johon kuuluivat vain isä, äiti ja heidän lapsensa.⁵⁷ Palvelijoille, alivuokralaisille tai runsaalle vierasjoukolle ei funktionalistisessa minimiasunnossa ollut tilaa.

Merkittäviä funktionalismin sekä minimiasuntoaateen levittäjiä Suomeen olivat kansainväliset arkkitehtuuri- ja taideteollisuusnäyttelyt. Yksi merkittävimmistä näyttelyistä oli Frankfurtissa vuonna 1929 CIAM-kokouksen yhteydessä järjestetty näyttely, jonka tavoitteena oli minimiasunnon määrittely.⁵⁸ Suomalaiseen funktionalismiin sekä minimiasuntoaateeseen vaikutti erityisesti myös Tukholman arkkitehtuuri- ja taideteollisuusnäyttely kesällä 1930, jolloin Sanaksenahon mukaan esiteltiin ensimmäisen kerran pohjoismaissa funkkiksen ”kireä linja”.⁵⁹ Myös Suomessa järjestettiin Alvar Aallon johdolla asunnon rationalisoimisnäyttely vuonna 1930. Saarikankaan mukaan Pienasunnon rationalisointi -näyttelyn yhteydessä pohdittiin erityisesti uuden asunnon ongelmakohtia sekä pohjaratkaisuja.⁶⁰ Saarikangas nostaa suomalaisista arkkitehteistä funktionalismin kannattajiksi erityisesti Alvar Aallon sekä Hilding Ekelundin, jotka myös kirjoittivat ajatuksistaan uudenlaisen asuntosuunnittelun suhteen paljon.⁶¹ Alvar Aalto osallistui useisiin tuon ajan

⁵³ Saarikangas 2002, 238.

⁵⁴ Ibid., 259–260.

⁵⁵ Ibid., 257.

⁵⁶ Ibid., 240–241, 249–250.

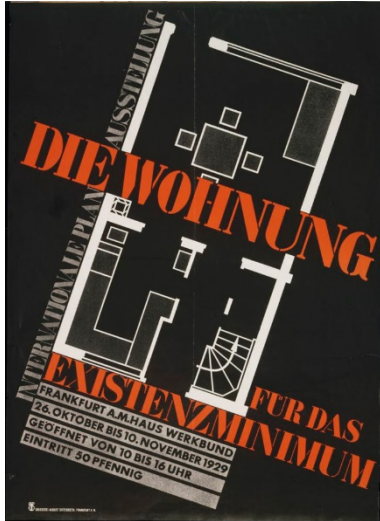
⁵⁷ Ibid., 256, 279.

⁵⁸ Ibid., 238.

⁵⁹ Sanaksenaho 2017, 184, 198.

⁶⁰ Saarikangas 2002, 243; ks. myös Hedman 2000, 4–5.

⁶¹ Ks. esim. Saarikangas 2002, 229, 242–245.

Kuva 2 CIAM 1929 kokouksen juliste. Leistikow 1929.

Kuva 3 Vastavalmistunut funktionaalinen Olympiakylä. Pietinen 1940.

arkkitehtuurinäyttelyihin ja -kokouksiin sekä suunnitteli ensimmäisenä funktionalisena asuinrakennuksena Suomessa pidetyn Standardivuokratalon Turkuun.⁶² Hilding Ekelund osallistui niin ikään arkkitehtuurikilpailuihin funktionalistisilla suunnitelmillaan⁶³ ja suunnitteli yhdessä Martti Välikankaan kanssa Helsingin Käpylään Olympiakylän (1939–1940), joka on yksi Suomen varhaisimmista yhtenäisistä funktionalistisista asuinalueista.⁶⁴ Naisarkkitehdit suunnittelivat erityisesti uudenlaisten asuntojen toiminnallisia keittiöitä, Saarikangas esittelee teoksessaan muun muassa Aino Marsio-Aallon keittiösuunnitelmia.⁶⁵ Vielä 1930-luvulla funktionalismi ja sen ihanteet jäivät kuitenkin suurelta osin toteuttamatta Suomessa. Kuten Saarikangas kirjoittaa, Suomessa rakennettiin 1930-luvulla hyvin vähän puhtaasti funktionalistisia asuinalueita, mutta keskustelu funktionalistisesta asunosuunnittelusta oli vilkasta.⁶⁶

⁶² Saarikangas 2002, 241–243.

⁶³ Ibid., 242, 244.

⁶⁴ Ibid., 251.

⁶⁵ Ibid., 269–271.

⁶⁶ Ibid., 233.

2.3 1940–1960 -luku – Tyypitaloista moduulirakennuksiin

Suomalaista rakentamista 1940-luvulla määrittelee vahvasti jälleenrakentaminen ja sodan jälkeisten siirtolaisten asuttaminen. Erityisesti jälleenrakentamisessa keskittyttiin maaseudun ja esikaupunkien rakentamiseen, johon tarpeeseen arkkitehtien suunnittelemat tyypitalot sopivat hyvin.⁶⁷ Saarikankaan mukaan tyypitaloissa näkyy funktionalistinen ajatus siitä, että asiantuntijoiden, kuten arkkitehtien, suunnittelemat talot ovat parempia.⁶⁸ Keskusjohtoinen rakentaminen suosi tyypipiirustuksia, jolloin rakennuslupa ja laina myönnettiin helpommin.⁶⁹ Samaan aikaan tyypitalojen yleistymisen kanssa nousi ihanne omakotitaloasumisesta, ja tyypitalot mahdollistivatkin yhä useammalle tämän unelman toteuttamisen.⁷⁰ Ulkomuodoltaan yksinkertaiset puiset tyypitalot pyrkivät Saarikankaan mukaan liittymään traditionaaliseen maaseudun pientaloasumisen perinteeseen, vaikka tilajärjestelyiltään tyypitalot erosivat perinteisistä tuparatkaisuista ja muistuttivat enemmän funktionalistisia kerrostaloasuntoja.⁷¹ 1930-luvun funktionalismin vaikutukset näkyivät tyypitalosuunnitelmissa erityisesti tilojen funktionaalisen erittelyn kautta, keittiö eristettiin omaksi huoneekseen muista asuinhuoneista ja vanhemmille, tytöille ja pojille pyrittiin samaan omat erilliset makuuhuoneet.⁷² Funktionalismin periaatteiden mukaisesti tyypitalojen huonejärjestelyissä sekä kalustuksessa pyrittiin tehokkuuteen ja tarkoituksenmukaisuuteen. Tarkoituksena oli ennen kaikkea helpottaa perheenäidin työtä kotitalouden parissa.⁷³

⁶⁷ Saarikangas 1987, 196.

⁶⁸ Ibid.

⁶⁹ Ibid., 196, 203.

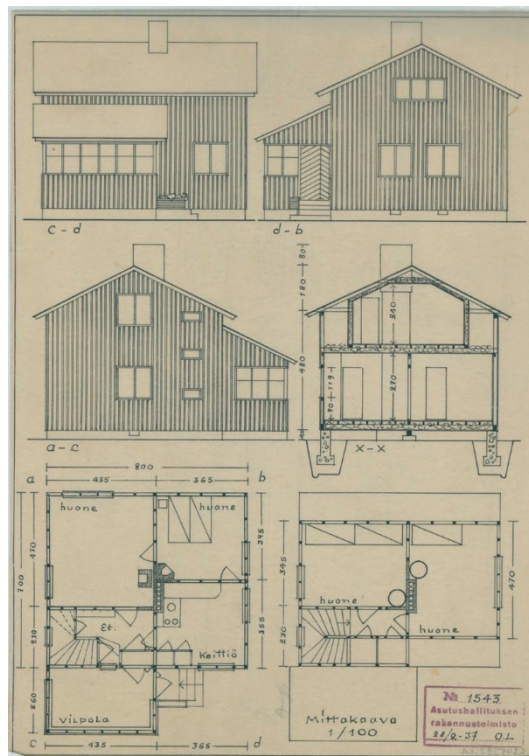
⁷⁰ Ibid., 203–204.

⁷¹ Ibid., 200, 203–204.

⁷² Ibid., 202–203.

⁷³ Ibid., 201, 202–203.

Saarikankaan mukaan tyyppitalojen suunnittelu toimi lähtökohtana rakentamisen standardisoimiselle sekä mitta- ja normijärjestelmien kehittämiseksi, josta myöhemmin syntyi kaikkea rakentamista sääntelevä RT-kortisto.⁷⁴ 1950-luvulle tultaessa merkittävän roolin suomalaisen asuntorakentamisen sääntelyssä otti valtion asuntorakennustuotantotoimikunta eli Arava. Arava-järjestelmän tarkoituksena oli kohtuuhintaisten, tietyt laatuvaatimukset täyttävien asuntojen tuotanto, halpakorkoisten lainojen avulla.⁷⁵ Kuten Pirjo Sanaksenaho kirjoittaa, useat Aravan määrittelemät laatuvaatimukset muun muassa asunnon pohjaratkaisuista tai huoneiden koosta vaikuttavat vielä nykypäivänkin suomalaiseen asuntosuunnitteluun.⁷⁶ Asunnon pinta-alaksi määriteltiin alun perin maksimissaan 100m² ja minimissään 20m². Tiukimmillaan maksimipinta-ala pienennettiin osakeyhtiö- ja vuokrataloissa 87m²:iin vuonna 1953, mutta vuonna 1959 kaikkien asuntojen maksimipinta-alaksi palautettiin jälleen 99m².⁷⁷ Vasta vuonna 1966, kun Aravan tehtävät siirtyivät Asuntohallitukselle ja uusi asuntotuotantolaki tuli voimaan, huoneistoalan maksimikoko

Kuva 4 Tyyppitalon pohjapiirros ja julkisivupiirroksat. Asutushallitus 1937.

⁷⁴ Saarikangas 1987, 196.

⁷⁵ Sanaksenaho 2017, 55.

⁷⁶ Ibid., 57.

⁷⁷ Ibid., 57–58.

nostettiin 120m²:iin.⁷⁸ Kuten myös Kirsi Saarikangas kirjoittaa, 1930-luvun funktionaalinen minimiasuntoihanne toteutettiin Suomen asuntotuotannossa 1950-luvulla, kun aiemmista miniminormeista tuli maksimeita.⁷⁹ Pirjo Sanaksenahon väitöskirjassa esitellään useita 1950- ja 1960-lukujen asuintaloja, jotka toteutettiin Aravan pinta-ala ja laatuvaatimukset huomioiden. Sanaksenahon mukaan muun muassa rivitaloissa säännökset aiheuttivat keittiöiden ja kylpytilojen minimimitoituksia, ja sisätilojen ahtautta pyrittiin helpottamaan isolla pihalla.⁸⁰ Tiukkojen mitoitussäännösten vuoksi pieniä asuintiloja pyrittiin myös avartamaan yhdistämällä huoneita esimerkiksi liukuovien avulla isommiksi tiloiksi.⁸¹

1960-luvulla nuorten arkkitehtien toimesta nousivat esiin uudenlaiset arkkitehtuurin aatteet vastapainona vanhemman polven sankariarkkitehdeille. Konstruktivismiin pääaatteena oli anonymi kollektiivinen suunnittelu, ja konstruktivistit pyrkivät mittajärjestelmien yhtenäistämiseen sekä moduulijatteluun. Järjestelmäajattelu perustui koneiden käyttäytymistutkimukseen ja tässä suunnittelumetodissa tavoitteena oli tehdä kaikista rakentamisen ja asumisen muuttujista mitattavia.⁸² Sanaksenaho toteaa, että vaikka konstruktivismissa esitettiin kritiikkiä aiemman polven arkkitehtejä kohtaan, voidaan kuitenkin ajatella sen olevan suoraa jatkumoa 1950-luvun rationalismille. Niin konstruktivismissa kuin aiemmissa tyyppitalotuotannosakin pyrittiin säästöihin kustannuksissa sekä suunnittelutyössä.

Kuva 5 Moduulirakenteinen Bungalow -talo Espoossa. Mindyblog.

Kuva 6 Bungalow -talon julkisivupiirustukset. Mindyblog.

⁷⁸ Sanaksenaho 2017, 58.

⁷⁹ Saarikangas 2002, 420.

⁸⁰ Sanaksenaho 2017, 142.

⁸¹ Ibid., 155.

⁸² Ibid., 127–128.

Järjestelmäyksiköiden tuotannossa pyrkimyksenä oli pidemmät valmistussarjat ja muunneltavuus, mutta se tuotti enemmän työtä asennettaessa kuin tyyppituotanto.⁸³ Konstruktivistit pitivät esikuvanaan japanilaista arkkitehtuuria sekä muun muassa Mies van de Rohea suunnitellessaan pilari- ja palkkijärjestelmiin perustuvia moduulirakennuksia.⁸⁴ Suomen sääolosuhteissa haasteellisiksi osoittautuneissa moduulijärjestelmissä ajatuksena oli pitkälle standardoidut rakenteet, jolloin sisätiloihin saatiin paljon joustavuutta.⁸⁵ Sanaksenaho esittelee väitöskirjassaan muutamia tunnetuimpia 1960-luvun lopulla suunniteltuja suomalaisia moduulijärjestelmiä, joissa yhtenevää on suorakaiteen muotoinen minimimoduuli, joita yhdistelemällä rakennusta voidaan kasvattaa joko yksi- tai kaksikerroksisena hyvinkin vapaasti.⁸⁶

2.4 Miniasuminen ja sen tutkimus nykypäivänä

Kuten jo aiemmin totesin, miniasunto-käsitteelle ei ole olemassa tarkkaa määritelmää ja eri kulttuureissa ja kielialueissa termillä tarkoitetaan eri asioita. Miniasunnot on lisätty YSO-sanastoon vuonna 2019 ja sen virallisia versioita englanniksi ovat tiny houses, tiny homes tai small houses.⁸⁷ Pääsääntöisesti tiny houses termillä tarkoitetaan kuitenkin erityisesti Yhdysvalloissa suosittuja pieniä pyörien päälle

Kuva 7 Living Big in a Tiny House on sosiaalisen median kanava, joka esittelee minitaloasumista. (Kuvakaappaus youtube-videosta) Langston 2020.

⁸³ Sanaksenaho 2017, 127–128.

⁸⁴ Ibid., 128–129.

⁸⁵ Ibid., 130.

⁸⁶ Ibid., 133–138.

⁸⁷ YSO 2020.

rakennettavia taloja. Tiny house movement -ilmiöksi kutsutussa elämäntavassa halutaan rakentaa itselle edullinen asumismuoto ja vähentää elämisen kustannuksia ja kulutusta.⁸⁸ Yleinen määritelmä on, että tiny house -talon pinta-ala on enintään 400 neliöjalkaa (n. 37 m²), koko perustuu osittain myös tieliikennevaatimukseen.⁸⁹ Tiny house movement on siis osa miniasumisilmiötä, mutta ei kata kaikkia sen ilmenemismuotoja, joihin kuuluvat niin omat pienet talot luonnonrauhassa kuin urbaanit yhteisöllisyyteen perustuvat miniasunnotkin.

Kuva 8 Tiny house -talo St Pete Tiny House Show:ssa vuonna 2018. Nickelstar 2018.

Miniasuminen on nykyisessä muodossaan melko tuore ilmiö, joten sitä ei ole tutkittu kovinkaan paljoa, varsinkaan arkkitehtuurin tai tilasuunnittelun näkökulmasta. Suomessa yksi varhaisimpia tutkijoita on arkkitehti Markku Hedman, joka on tutkinut aihetta jo 2000-luvun alkupuolella.⁹⁰ Hedman nostaa minimiasunnon uuden määrittelyn tarpeellisuuden perusteiksi ihmisten yksilöllisten tarpeiden erilaistumisen sekä ekologisen tietoisuuden kasvun ja pienten asuntojen lisääntyneen tarpeen.⁹¹ Hedmanin tutkimustyö on aikaansa nähden edeltä käyvää ja varhaista ennakointia siihen mikä on rakentamisen todellisuutta 20 vuoden kuluttua.

⁸⁸ Shearer & Burton 2018, 310–311.

⁸⁹ Ibid., 305–306.

⁹⁰ Ks. Hedman 2000 ja 2002.

⁹¹ Hedman 2002, 75–77.

Viimeaikaisimmat suomalaiset tutkimukset tai tutkielmat miniasumisesta ovat usein liittyneet johonkin yksittäiseen miniasuntokonseptiin, kuten arkkitehti Olli Enteen diplomityöhön liittyvä minitalon rakentamisprojekti, Yksiö puutarhassa. Enne liittää minitalon havaitsemaansa rakentamattoman maan hyödyntämiseen Helsingin alueella ja tuo esille minitalot mahdollisuutena lisätä asumistiheyttä pääkaupunkiseudulla.⁹² Muita suomalaisia opinnäytetöitä mainitakseni, muun muassa Sasu Kaspar Sjölund on tutkinut diplomityössään vanhan Pelastusarmeijan talon muuntamista asumiskäyttöön minimiasuntoja ja yhteistilaa hyödyntäen⁹³ ja Tuomas Korhonen on tutkinut kandidaatin tutkielmassaan miniasuntoja opiskelija-asumisen näkökulmasta ja samalla luonut oman määritelmän miniasunnoille.⁹⁴

Viimeaikaisesta arkkitehtonisesta tutkimuksesta miniasuntojen saralla voidaan mainita esimerkiksi yhdysvaltalainen Norwich University, jossa on tehty erilaisia projekteja ja tutkimusta miniasunnoista jo useamman vuoden ajan.⁹⁵ Norwichissa on muun muassa rakennettu minitalojen prototyyppejä arkkitehtuurin, taiteen sekä insinööriopintojen työkaluksi opetustarkoitukseen. Minitaloprototyyppien avulla on opetettu ja tutkittu esimerkiksi rakentamisen energiatehokkuutta ja

Kuva 9 Norwich Universityn LIFT House -minitaloprojekti. Norwich University 2019.

⁹² Enne 2017, 9–11.

⁹³ Sjölund 2015.

⁹⁴ Korhonen 2018.

⁹⁵ Ks. esim. Lutz 2019; Norwich University 2016.

ympäristövaikutuksia.⁹⁶ Yliopisto on saanut myös hiljattain tukea esimerkiksi asunnottomille suunnatun minitalon kehittämiseen.⁹⁷

Tiny house -ilmiötä on tutkittu viime vuosina Yhdysvalloissa erityisesti sosiaalisesta sekä ekonomisesta näkökulmasta. Esimerkiksi Lauren Boeckermann, Andrew Kaczynski ja Sarah King ovat julkaisseet vuonna 2019 tutkimuksen minitalojen asukkaiden motivaatiosta asua minitalossa sekä tyytyväisyydestä asumismuotoon. Verkkokyselynä toteutettuun tutkimukseen vastasi 64 minitaloasukasta pääosin Yhdysvalloista.⁹⁸ Tutkimuksen tuloksista selvisi, että suurimpia motivaation aiheita minitalossa asumiseen ovat yksinkertaisemman elämän eläminen sekä liikkumisen vapaus. Sen sijaan esimerkiksi kiinnostus muotoiluun ja yhteisöllisyys olivat pienemmälle osalle vastaajista motivaatiota lisääviä tekijöitä. Asumisen ekologisuus jakoi vastaajat lähes tasan motivaation suhteen.⁹⁹ Motivaatiotekijöiden vertailussa suhteessa asumistyytyväisyyteen, tutkimuksessa saatiin selville, että erityisesti yksinkertaisemmasta elämästä motivoituneet olivat tyytyväisimpiä asumismuotoonsa.¹⁰⁰ Charlie Kilman tuo artikkelissaan *Small House, Big Impact: The Effect of Tiny Houses on Community and Environment* (2016) esille miniasumisen monet yhteiskunnalliset ja ympäristölliset vaikutukset.¹⁰¹ Kilman toteaa artikkelissaan, joka pohjautuu niin tilastoihin ja akateemisiin artikkeleihin kuin miniasuntoblogeihin ja omiin miniasuntojen omistajille San Franciscossa tekemiinsä haastatteluihin, että miniasunnossa asuminen kannustaa ympäristöystävällisempiin kulutusvalintoihin sekä lisää tarvetta yhteisöllisyydelle ja jaetuille kokemuksille. Kilman tuo esille myös ajatuksen siitä, että miniasumiseen liittyvät arvot voitaisiin ottaa osaksi laajempaa yhteiskuntaa luopumalla ”isompi on parempi” -ajattuksesta.¹⁰²

⁹⁶ Lutz 2019, 156.

⁹⁷ Norwich University 2020.

⁹⁸ Boeckermann ym. 2019, 64–65.

⁹⁹ Ibid., 66–67.

¹⁰⁰ Ibid., 2019, 68.

¹⁰¹ Kilman 2016.

¹⁰² Ibid., 2.

3 Miniasuntokonseptien esittely

Tutkielmani kohteiksi valitsemani neljä miniasumisen konseptia edustavat laajalaisesti nykymuotoista suomalaista miniasumisilmiötä. Tärkeimpänä kriteerinä konseptien valinnalle oli konseptin tuoreuden lisäksi se, että näiden konseptien esittelyissä muun muassa verkkosivuilla tuotiin suunnittelijat esille omilla nimillään. Suunnittelijan esilletuominen kertoo siitä, että konseptin suunnitteluun on panostettu ja suunnittelutyöstä ollaan ylpeitä. Valitsemani konsepteja yhdistääkin se, että niiden suunnittelijat ovat itse todella innostuneita työstään ja haluavat olla mukana laadukkaiden miniasuntojen rakentamisessa Suomessa. Konseptien esittelyn yhteydessä esittelen kustakin konseptista suuntaa antavan aikajanan, jotka olen koostanut pääasiassa haastattelujeni pohjalta.¹⁰³ Aikajanat toimivat aineiston analyysivaiheessa pohjana miniasunnon suunnitteluprosessi -kaavion koostamisessa.

3.1 Yksiö puutarhassa – Olli Enne

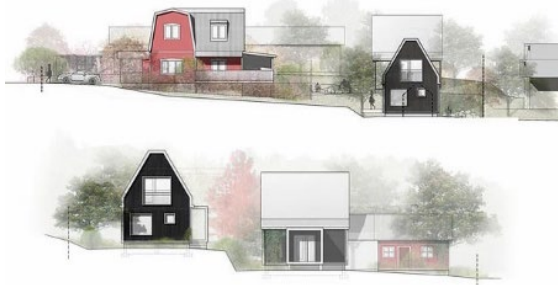

Kuva 10 Yksiö puutarhassa iltavalaistuksessa. Enne 2020.

Yksiö puutarhassa on arkkitehti Olli Enteen osana diplomityötä itselle rakennettu pieni omakotitalo, joka on valmistunut vuonna 2015 Vantaalle. Kerrosalaltaan 40 m²:n suuruinen ja puurakenteinen talo voidaan toteuttaa niin paikan päällä

¹⁰³ Ks. Kaaviot 2–5.

rakentamalla kuin tilaelementeistä kokoamalla. Konseptin mukaisia taloja on valmistunut yhteensä neljä. Talon lähtöideana oli luoda vaihtoehto pienten talouksien asunnosta täydennysrakentamista hyödyntäen.¹⁰⁴

Kuva 11 Yksiö puutarhassa julkisivupiirukset. Enne 2020.

Kuva 12 Talon alakertaan sijoittuvat tupakeittiö ja kylpyhuone. Enne 2020.

Kuva 13 Yläkerran huoneen lattia on toteutettu valoa läpipäästävällä rimoituksella. Enne 2020.

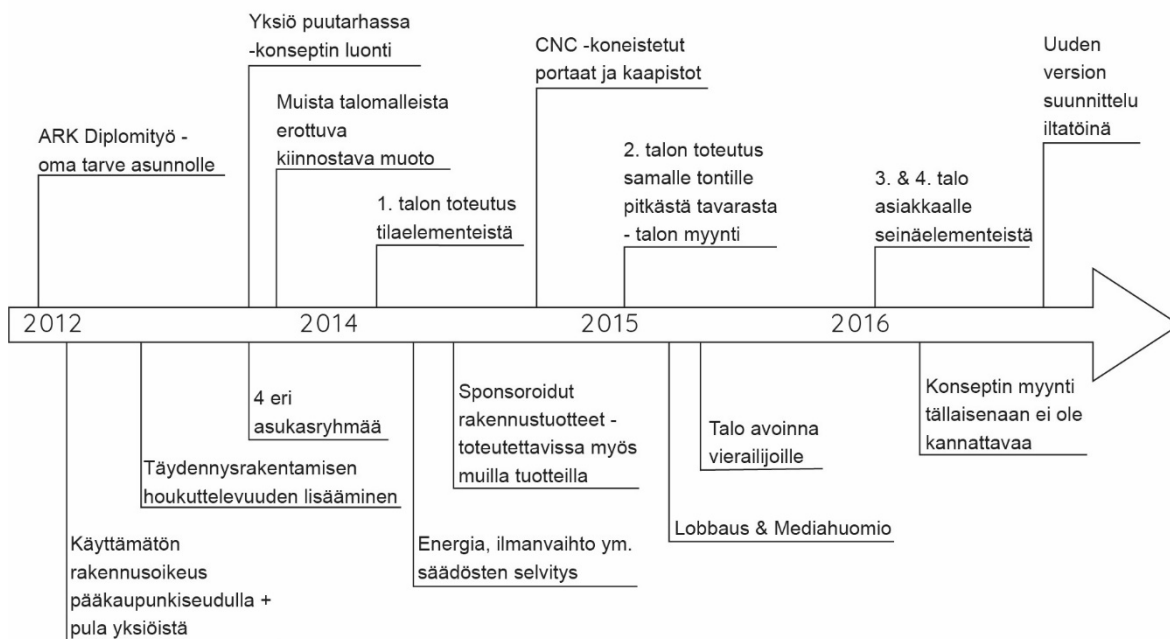
Kuva 14 Konseptin kaksi ensimmäistä taloa on rakennettu omakotitaloalueelle lohkotulle tontille. Enne 2020.

Arkkitehti Olli Enne toimii Yksiö puutarhassa -nimisessä yhden miehen arkkitehtitoimistossa, keskittyen pääsääntöisesti omakoti- ja muiden pientalojen suunnitteluun.¹⁰⁵

¹⁰⁴ Enne 2020; Enne 2017.

¹⁰⁵ Enne 2020.

YKSIÖ PUUTARHASSA AIKAJANA

Kaavio 2 Yksiö puutarhassa -konseptin suuntaa antava aikajana

3.2 Minitalo – Maria Klemetz

Kuva 15 Minitalo on ulkomuodoltaan selkeä ja talo sulautuu monenlaisen ympäristöön. Aito Arkkitehtitoimisto Oy 2020.

Minitalo on Aito Arkkitehtuuri-toimiston suunnittelema talopakettikonsepti, joka vastaa täydennysrakentamisen sekä pienen kohtuuhintaisen asumisen tarpeisiin. Suomessa valmistettu puurakenteinen Minitalo on valmistalo, joka tuodaan tontille lähes

täysin valmiina maantiekuljetuksella. Minitalon perusmallin asuinpinta-ala on noin 30m² ja lisäksi siihen kuuluu joko parvi tai täyskorkea yläkerta talomallin mukaan.¹⁰⁶

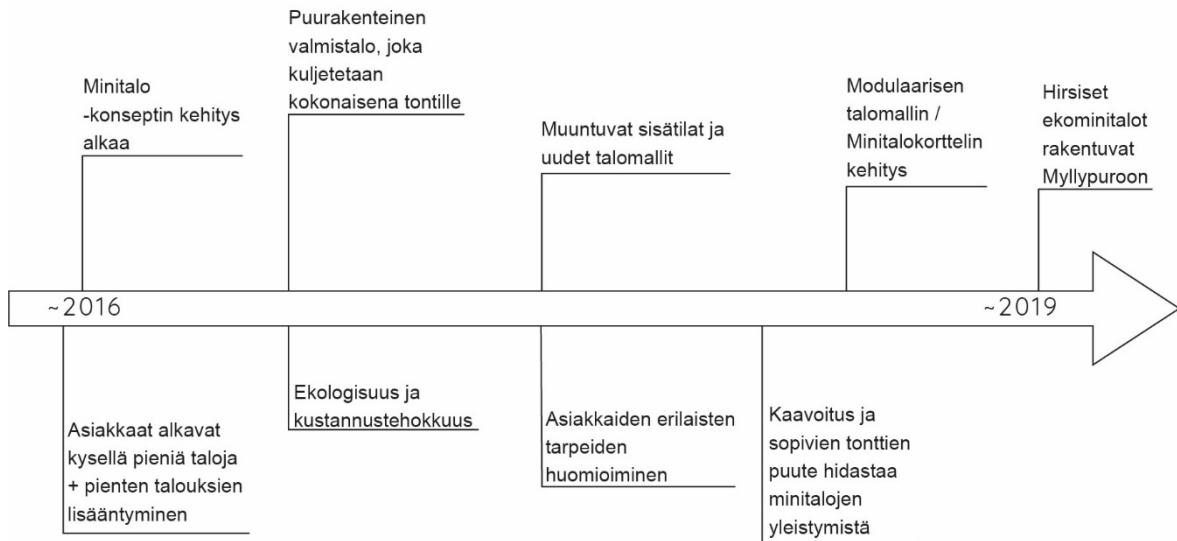
Arkkitehti Maria Klemetz toimii toimitusjohtajana perustamassaan Aito Arkkitehtuuritoimistossa, joka on keskittynyt perinteisten suunnittelutoimeksiantojen lisäksi erilaisiin kehityshankkeisiin ja tutkimukseen arkkitehtuurin alalla.¹⁰⁷

Kuva 16 Minitaloja on saatavilla myös rapattulla julkisivulla. Aito Arkkitehtitoimisto Oy 2020.

Kuva 17 Minitalon perusmallissa on 2 asuinhuonetta ja parvi. Aito Arkkitehtitoimisto Oy 2020.

MINITALO AIKAJANA

Kaavio 3 Minitalo -konseptin suuntaa antava aikajana

¹⁰⁶ Aito Arkkitehtuuritoimisto Oy / Minitalo Oy 2020.

¹⁰⁷ Aito Arkkitehtuuritoimisto Oy 2020.

3.3 Luomukoti – Toni Goltz

Kuva 18 Luomukoti on rakennettu kokonaan luonnonmateriaaleista. Goltz 2020.

Kuva 19 Luomukodin omalaatuisen sisätilan luovat pyöreät muodot, luonnonmateriaalit sekä suhteellisen korkea tila. Goltz 2020.

Luomukoti on yhden miehen pohdinnoista ja innostuksesta kumpuava täysin luonnonmateriaaleista ja ilman liimaa rakennettu asunto. Trailerin päällä kulkevan asunnon huomiota herättävä ulkomuoto on saanut inspiraationsa mantelin sivuprofiilista. Luonnonmateriaalien lisäksi Luomukodin idea perustuu japanilaiseen tilafilosofiaan ja rakentajan henkilökohtaiselle tarpeelle löytää vaihtoehto hintavalle ja tietyllä tapaa kahlitsevalle perinteiselle asumismuodolle.¹⁰⁸

Kuva 20 Luomukodista löytyy keittiö, pieni kamina ja kylpyhuone istumammeineen. Goltz 2020.

Kuva 21 Myös ikkunat ovat Luomukodissa orgaanisen muotoisia. Goltz 2020.

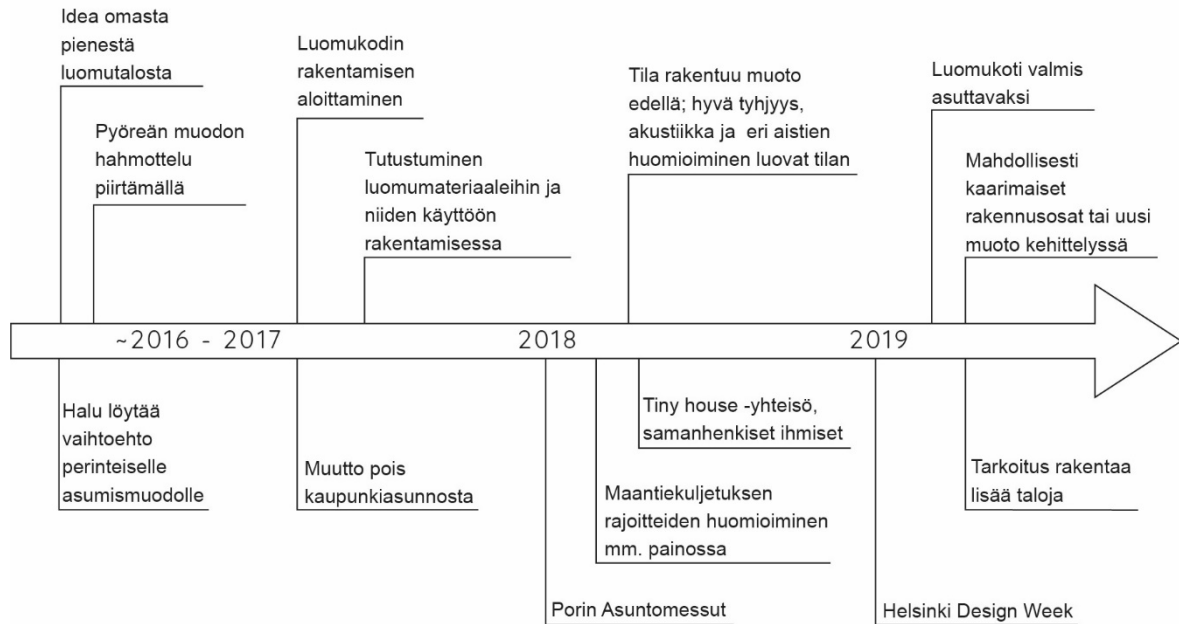

Kuva 22 Luomukodin rakentaminen on toteutettu täysin liimattomasti perinteisillä rakennusmenetelmillä. Goltz 2020.

¹⁰⁸ Toni Goltz 2020.

Toni Goltz on rakennusinsinööri, joka fiilistelee japanilaista vihreää teetä ja teemestareiden tilafilosofiaa. Goltz on Luomukoti-projektissaan päättänyt toteuttaa ideansa hyvää luovasta luonnonmukaisesta asumisesta, joka ei lähtökohteisesti kahlitse paikalleen ja vapauttaa resursseja muiden asioiden tekemiseen.¹⁰⁹

LUOMUKOTI AIKAJANA

Kaavio 4 Luomukoti -projektin suuntaa antava aikajana

¹⁰⁹ Toni Goltz 2020; TG > KW 2019.

3.4 HOAS Hima – Jaakob Solla & Elina Modeen

Kuva 23 Opiskelijan miniasuntoon kuuluu pieni keittiö ja oleskelutila sekä suhteellisen tilava makuuparvi kylpyhuoneen yläpuolella. Arkkitehtitoimisto KONKRET Oy 2020.

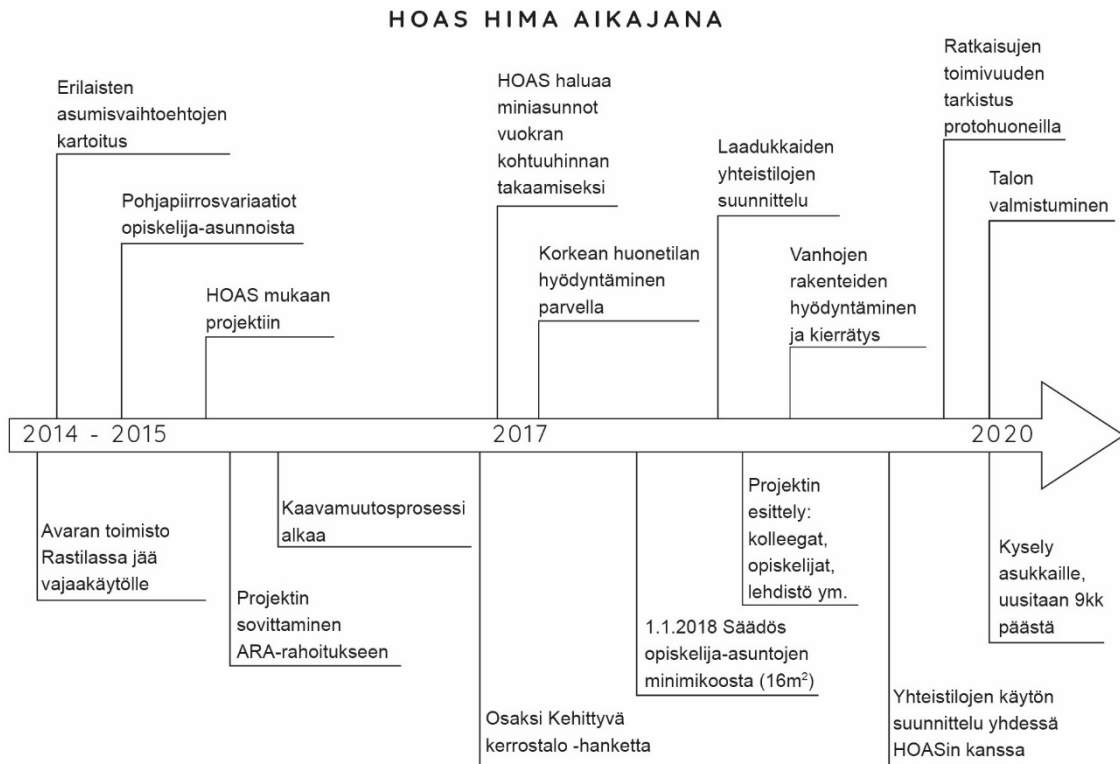
HOAS Hima on uudenlainen opiskelija-asumISRatkaisu, joka toteutetaan vanhaan toimistorakennukseen Helsingin Rastilaan. HOAS Hima koostuu 80 16,5–17,5 m²:n miniasunnosta, 20 isommasta 25–47 m²:n asunnosta ja asukkaiden yhteisistä tiloista, kuten keittiöistä, pyykinpesutilasta, kuntosalista ja saunoista sekä oleskelutiloista. Projektissa on keskitytty erityisesti laadukkaiden yhteistilojen suunnitteluun ja

Kuva 24 Opiskelijan ei tarvitse hankkia paljoa omia huonekaluja miniasuntoon. Anders Portman, Kuvatoimisto Kuvio 2020.

yhteisöllisyyden vahvistamiseen sekä olemassa olevan rakennuksen muuntamiseen uuteen käyttötarkoitukseen kustannustehokkaasti ja kestävästi.¹¹⁰

Arkkitehti Jaakob Solla, joka on helsinkiläisen Arkkitehtitoimisto KONKRET:n perustajaosakas, on toiminut HOAS Hima -projektissa pääsuunnittelijana. KONKRET:n arkkitehti Elina Modeen on toiminut projektissa projektiarkkitehtina. Arkkitehtitoimisto KONKRET:illa on pitkä kokemus muun muassa asutosuunnittelusta niin yksityisasiakkaiden kuin yritysryhmittöidenkin kautta.¹¹¹

Kaavio 5 HOAS Hima -projektin suuntaa antava aikajana

¹¹⁰ Arkkitehtuuritoimisto KONKRET Oy 2020a, b; JS&EM > KW 2019.

¹¹¹ Arkkitehtuuritoimisto KONKRET Oy 2020a.

4 Miniasuntokonseptin suunnitteluprosessi

Koostin miniasuntojen suunnitteluprosessia kuvaavan kaavion¹¹² yhdistämällä jokaisessa miniasuntokonseptin aikajanassa esiintyvät samankaltaiset piirteet ja koostamalla näistä kahdeksasta kohdasta vielä neljä laajempaa suunnitteluprosessin vaihetta kuvaavaa otsikkoa. Suunnitteluprosessi kaavio ja sen otsikot kuvaavat siis sitä mallia, joka yhdistää kaikkia käsittelemiäni miniasuntokonsepteja ja niiden suunnitteluprosessia. Tässä luvussa käsittelen tarkemmin kunkin suunnitteluprosessin yläotsikon alle kuuluvia aiheita nostamalla esiin esimerkkejä haastatteluaineistostani.

Suunnitteluprosessin kulku muistuttaa melko paljon opinnoistani tutuksi tulleita muotoiluprosessia kuvaavia kaavioita. Tästä syystä vertailen vielä luvun lopussa koostamaani kaaviota Karl Aspelundin teoksessaan *Design process* (2015) kuvaamaan muotoiluprosessiin.¹¹³ Aspelundin kaavio on vain yksi esimerkki muotoiluprosessin kulun kuvaamisesta, mutta se on hyvin samankaltainen useiden muiden muotoiluprosessin kuvausten kanssa. Kuten viimeisessä alaluvussa totean, tämä kaavio kuvaa mielestäni kuitenkin vain osan muotoiluprosessista, prosessin alun, jonka jälkeen tuotteen testaus ja kehittäminen jatkuvat.

4.1 Tarve kohtuuhintaiselle uudelle asumismuodolle

Miniasunnon suunnitteluprosessin lähtökohtana on usein suunnittelijoiden tunnistama tarve kohtuuhintaiselle uudenlaiselle asumismuodolle. Pienten talouksien määrän kasvu ja heille soveltuvien asuntojen kysyntä varsinkin pääkaupunkiseudulla nousi esille erityisesti Minitalon ja Yksiö puutarhassa -konseptien taustalta. Maria Klemetz kertoi, että asiakkaat alkoivat kysellä heiltä pientä taloa, jollaista ei vielä tuolloin ollut markkinoilla.¹¹⁴ Olli Enne huomasi voivansa ratkaista konseptilaan niin pienten asuntojen tarvetta kuin pääkaupunkiseudulta löytyvän

¹¹² Ks. Kaavio 1.

¹¹³ Aspelund 2015, 1–16, ks. Kaavio 6.

¹¹⁴ MK > KW 2019, 1.

käyttämättömän rakennusluvan tehokkaamman hyödyntämisen.¹¹⁵ Luomukoti-konsepti syntyi sen sijaan erityisesti Toni Goltzin henkilökohtaisesta halusta löytää asumiselle edullisempi ja tavallisesta poikkeava vaihtoehto.¹¹⁶ Luomukoti edustaa haastattelemistani konsepteista eniten Tiny house movement -ilmiötä, jossa lähtökohtana on rakentaa edullinen talo, jossa on mahdollista elää riippumattomasti ja omavaraisesti.

Useissa miniasuntokonsepteissa asiakkaan tarve on saada oma pieni talo, joka mahdollistaa itsensä toteuttamisen. Toisaalta pienen asuintilan vastapainona, ollaan valmiimpia jakamaan joitakin asumisen tai vapaa-ajan tiloja yhteisöllisesti. Yhtenä tärkeänä miniasumisen tuomana etuna haastatteluissa nousi esille asumisesta vapautuvat resurssit. Pieni ja edullinen asumismuoto vapauttaa niin aikaa kuin rahaakin muuhun käyttöön, joka voi parhaimmillaan edistää hyvinvointia laajemmaltikin yhteiskunnassa. Esimerkiksi HOAS Hima -konseptin lähtökohtana oli luoda edullinen ja laadukas asumismuoto opiskelijoille, jolloin heillä riittää rahaa myös muuhun kuin asumiseen.¹¹⁷ Toni Goltz oli vakuuttunut siitä, että vapautuvat resurssit voisivat johtaa kaikin puolin terveempään yhteiskuntaan muun muassa ekologisesta näkökulmasta.¹¹⁸

4.2 Laadukas miniasuntokonsepti

Jokaisessa miniasumiskonseptissa korostui konseptin ja asuintilan hyvä suunnittelu. Kaikki haastateltavat pitivät tärkeänä luoda pienestä asuintilasta mahdollisimman miellyttävä tila. Suunnittelijat olivat vakuuttuneita siitä, että tilan kokemukseen vaikuttaa asuinpinta-alan sijaan muun muassa tilan korkeus sekä näkymät tilassa ja tilasta ulos. Minitalo -konseptissa tila on suunniteltu ikään kuin jatkuvaksi isojen ikkunoiden kautta pihalle.¹¹⁹ Erityisesti Enne ja Goltz toivat esille tilan korkeuden vaikutuksen tilallisuuden aistimiseen.¹²⁰ Kuten Enne toteaa, ihminen aistii tilassa

¹¹⁵ OE > KW 2019, 1.

¹¹⁶ TG > KW 2019, 2.

¹¹⁷ JS&EM > KW 2019, 12–13.

¹¹⁸ TG > KW 2019, 4.

¹¹⁹ MK > KW 2019, 5.

¹²⁰ OE > KW 2019, 10, TG > KW 2019, 6.

neliömetrien sijaan kuutioita. Pienessä tilassa myös eri aistien huomioiminen on tärkeää, erityisesti Luomukodissa korostuu akustiikan sekä materiaalien tunnun luoma eroavaisuus verrattuna perinteiseen asuntovaunuun. Hyvä akustiikka ja luonnonmukaiset rakennusmateriaalit luovat tilaan kotoisan tunnelman.¹²¹

Kuva 25 Luomukodin ulkoverhouksessa on kuusipärettä sekä lämpökäsiteltyä mäntyä. Goltz 2020.

Kuva 26 Luomukodin eristys on tehty kotimaisesta hampusta. Goltz 2020.

Pienessä asunnossa korostuu myös suunnittelun laadukkuuden merkitys. Jokaista rakennusratkaisuja on mietittävä tarkkaan, koska tilaa esimerkiksi isoille koteloinneille ja virheiden peittämiseksi ei ole. Enne totesikin, että Yksiö puutarhassa -konseptin tarkoituksena on rikkoa rakentamisen ihanteita. Ajatuksena oli, että neliömäärän sijaan voitaisiin panostaa pienien neliöiden laadukkaaseen suunnitteluun ja hyviin materiaaleihin.¹²² HOAS Hima -konseptissa korostuu erityisesti laadukkaat yhteistilat, joiden käyttöä ja ratkaisuja on pohdittu tarkasti. Sollan ja Moddeenin mukaan, talossa monet yhteistilat ovat laadukkaampia kuin HOASin taloissa yleensä.¹²³ Miniasuntokonsepteissa oli panostettu yleisesti myös ekologisempiin ratkaisuihin niin materiaaleissa kuin rakentamisessakin.

Useimmille miniasumisen konsepteille on tärkeää erottua massasta. Enne kuvasi osuvasti, että miniasunnon on tarkoituskin näyttää erilaiselta kuin muut talot, sillä uuden idean esittelyssä konseptin on oltava myös ulkonäöltään mielenkiintoinen.¹²⁴ Vaikka Luomukodin pyöreä mantelimainen ulkomuoto lähti alun perin Goltzin henkilökohtaisesta mieltymyksestä ja ideasta, on sekin varmasti lisännyt

¹²¹ TG > KW 2019, 11.

¹²² OE > KW 2019, 8.

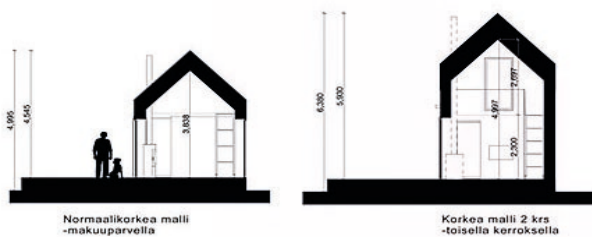
¹²³ JS&EM > KW 2019, 11.

¹²⁴ OE > KW 2019, 5–6, 8.

huomattavasti kiinnostusta konseptia kohtaan. Myös HOAS Hima -konseptin suunnittelijat korostivat asunnon erityisyyttä ja tarkoituksenmukaisuutta nimenomaan opiskelijoiden yhteisöllisenä asumismuotona, jossa vuokrataso on maltillinen. Solla ja Modeen kertoivatkin, että opiskelija asuu yleensä samassa asunnossa vain muutamana vuodena, jolloin HOAS Hima soveltuu erityisen hyvin esimerkiksi nuoren ensimmäiseksi opiskelija-asunnoksi.¹²⁵

4.3 Myytävän konseptin kehitys

Konseptin myytävyyden kannalta merkittävää on asunnon toteutuksen tehokkuus ja toistettavuus sekä mahdollisimman helppo muunneltavuus uusiin tarpeisiin. Useissa konsepteissa suunnittelullisia ratkaisuja oli ohjannut rakentamisen tehokkuuden ja sitä myötä myös ekologisuuden huomioiminen. Minitalon tilaelementit kulkevat ilman lisähälytysautojen tarvetta rekalla tehtaalta tontille¹²⁶ ja Yksiö puutarhassa -konseptin asunnon voi toteuttaa joko nopeasti tilaelementeistä tai niin sanotusti pitkästä tavarasta tontilla.¹²⁷ Niin ikään HOAS Hima -konseptissa oli pohdittu mahdollisuutta toteuttaa esimerkiksi asuntojen kylpyhuoneet valmiina tilaelementteinä ja tämän ajatuksen kehittäminen eteenpäin kiinnostaa suunnittelijoita.¹²⁸ Minitalosta on jo saatavilla useampaa erilaista mallia, ja mallien tilallisia ratkaisuja on mahdollista muuttaa asiakkaan tarpeiden ja mieltymysten mukaan.¹²⁹

Kuva 27 Minitalosta on saatavilla kaksi eri kokoista versiota. Aito Arkkitehtitoimisto 2020.

Kuva 28 Itä-Helsinkiin on valmistamassa Minitalo-konseptilla rakennetut ekotalot hirrestä. Kilpinen 2020.

¹²⁵ JS&EM > KW 2019, 5.

¹²⁶ MK > KW 2019, 1.

¹²⁷ OE > KW 2019, 11.

¹²⁸ JS&EM > KW 2019, 14–15.

¹²⁹ MK > KW 2019, 3, 4–5, 12. Ks. Kuvat 27, 28.

Kaikissa miniasumisen konsepteissa on nähtävissä pyrkimys lähteä kehittämään konseptia tai sen synnyttämiä ideoita asumisen ratkaisuisista eteenpäin. Erityisen pitkälle uusia kehityskohteita on mietitty Minitalo-konseptin kohdalla. Klemetz kertoi kehitteillä olevan modulaarisen talomallin, jossa noin 10 neliömetrin huonemoduuleja voisi yhdistellä toisiinsa eri tavoilla.¹³⁰ Myös Yksiö puutarhassa -konseptille oli mietitty seuraavaa versiota, ja sitä miten mahdollisimman moni talon osa voisi olla esimerkiksi mittatarkasti CNC-työstetyistä osista tehtyä.¹³¹ Luomukoti-konseptin kehityksessä seuraava askel olisi jonkinlaisten valmiiden kaarevien osien suunnittelu, joiden avulla pyöreän mallisen talon rakentaminen olisi yhtä nopeaa kuin perinteisenkin mallisen talon.¹³² HOAS Hima -konseptin suunnittelijat olivat innostuneet jatkamaan olemassa olevan tilan käyttötarkoituksenmuutoksen ideaa muihinkin asumisen ja työnteon muotoihin.¹³³

4.4 Ulkopuoliset reaktiot

Uudenlaiset asumisen muodot herättävät aina huomiota myös ulkopuolisissa sekä hämmentävät lainsäädännön ja viranomaisten puolella. Pääosin haastattelemani suunnittelijat olivat saaneet konsepteista positiivista sekä kannustavaa palautetta, mutta myös haasteista ulkopuolisten reagoinnissa tuli esille. Eniten päänvaivaa suunnittelijoille syntyi lainsäädännöllisistä seikoista ja esimerkiksi erilaisista kaavamääräyksistä. Monessa viranomaistahossa minitalojen suhteen ollaan valmistautumattomia ja rakentamista ohjaavat säädökset voivat olla miniasunnolle kohtuuttomia. Tästä esimerkkinä Klemetz kertoi muun muassa perustuksista, jotka on kaavoissa määritelty aivan ylimitoitetuiksi minitaloon suhteutettuna.¹³⁴ Myös Enne oli joutunut selvittämään konseptinsa kohdalla ison määrän erilaisia säädöksiä ja niiden soveltumista minitaloon.¹³⁵ Niin ikään Solla ja Modeen nostivat esiin projektin

¹³⁰ MK > KW 2019, 2.

¹³¹ OE > KW 2019, 19–20.

¹³² TG > KW 2019, 8.

¹³³ JS&EM > KW 2019, 20.

¹³⁴ MK > KW 2019, 7.

¹³⁵ OE > KW 2019, 14.

etenemisen hitauden, johtuen eri viranomaisten kanssa käydystä neuvonpidosta.¹³⁶ Klemetz totesikin minitalon toteutuksen tärkeäksi periaatteeksi sitkeyden.¹³⁷

Kaikki suunnittelijat mainitsivat ulkopuolisilta tulleen positiivisen palautteen merkityksen. Positiivisen ja innostuneen vastaanoton saaminen oli jopa yllättänyt suunnittelijat. Konsepteja oli myös pyritty aktiivisesti tuomaan esille ja yleisön tietoisuuteen. Muun muassa Luomukoti oli ollut esillä Porin Asuntomessuilla vielä keskeneräisenä¹³⁸ ja Yksiö puutarhassa -konseptia oli tuotu runsaasti esille mediassa ja talossa oli järjestetty avoimia esittelyjä.¹³⁹ Erityisesti Enne ja Goltz kertoivat, miten vierailijat olivat saaneet konseptiin tutustuessaan oivalluksia asumiseen liittyen.¹⁴⁰ Myös HOAS Hima oli ollut mukana asumisen kehitystä pohtivassa hanke-työryhmässä, ja suunnittelijat olivat saaneet positiivista palautetta konseptista myös kollegoiltaan.¹⁴¹

Kuva 29 Toni Goltz ja Luomukoti Porin Asuntomessuilla 2018. Lehtinen 2018.

¹³⁶ JS&EM > KW 2019, 3

¹³⁷ MK > KW 2019, 7.

¹³⁸ TG > KW 2019, 6, 10. Ks. Kuva 29.

¹³⁹ OE > KW 2019, 4–5, 20–21.

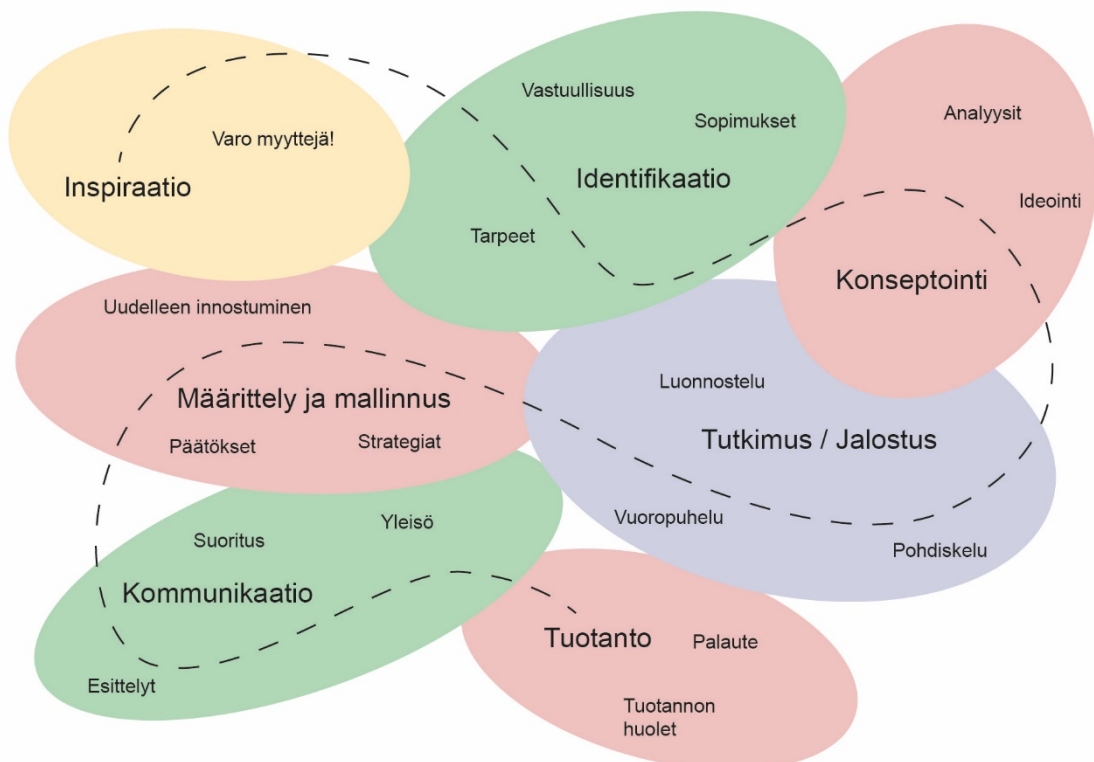
¹⁴⁰ TG > KW 2019, 10–11; OE > KW 2019, 21.

¹⁴¹ JS&EM > KW 2019, 3, 22–23.

4.5 Suunnitteluprosessin vertailu muotoiluprosessiin

Vertailtaessa miniasuntojen suunnitteluprosessista tehtyä kaaviota yleisesti muotoiluprosessia kuvaaviin kaavioihin löytyy niistä paljon samankaltaisuuksia. Muun muassa Karl Aspelund on kuvannut muotoiluprosessia seitsemän vaiheen polkuna teoksessaan *Design Process* (2015). Aspelundin muotoilupolussa muotoilutyö alkaa inspiraatiosta ja kulkee identifioinnin, konseptoinnin, tutkimuksen ja mallinnuksen kautta kommunikaatioon ja lopulta tuotantoon. Polun eri vaiheet on kuvattu alkuperäisessä versiossa karttana, jossa muotoiluprosessin vaiheet ovat maita, joiden kautta muotoilijan tie kulkee.¹⁴² Kaaviossa 6 olen mukailnut Aspelundin kaaviota; kaavion otsikot vastaavat käännettynä mahdollisimman tarkasti alkuperäisiä otsikoita ja polku kulkee visuaalisesti samoin kuin alkuperäisessä karttakuvassa.¹⁴³

Myös miniasunnon suunnitteluprosessi alkaa inspiraatiosta sekä tarpeiden tunnistamisesta ja sopimuksista, jotka Aspelundin kaaviossa sijoittuvat

Kaavio 6 Muotoiluprosessi Karl Aspelundin kaaviota mukailen

¹⁴² Aspelund 2015, 1–16.

¹⁴³ Ks. Kaavio 6.

identifikaatiovaiheeseen.¹⁴⁴ Miniasuntojen kohdalla inspiraatio tosin ei varsinaisesti tule aina ennen identifikaatiota kuten kaaviossa, vaan se ilmenee uudenlaisen asu-
mismuodon tarpeen tunnistamisen rinnalla. Vaihdellen eri konseptien mukaan mini-
asuntojen suunnitteluprosessiin liittyy erilaisia sopimuksia ja suunnittelua rajoittavia
tekijöitä, aivan kuten muotoiluprosessiin yleensäkin. Esimerkiksi sopimuksista ja ra-
joittavista tekijöistä nousee aineistosta muun muassa rakentamista koskevat viran-
omais määräykset sekä pyrkimys valita mahdollisimman ympäristöstävällinen tai
tehokas rakentamisen ratkaisu.

Aspelundin mukaan seuraavat muotoiluprosessin vaiheet ovat konseptointi sekä tutkimus ja idean jalostus. Konseptoinnilla Aspelund tarkoittaa muotoilu-
uidean hahmottelemista muillekin ymmärrettävään muotoon, huomioimalla mahdol-
lisimman laajasti suunnitelmaan vaikuttavat tekijät. Tässä vaiheessa ei ole tarkoitus
kuitenkaan keskittyä yksityiskohtien suunniteluun tai lopulliseen muodonantoon.¹⁴⁵
Tutkimuksessa ja idean jalostuksessa muotoilija määrittelee tarkemmin jokaisen
tuotteen ominaisuuden ja toiminnan sekä pohtii läpi tekemiään ratkaisuja. Tarvitta-
essa tässä vaiheessa voidaan palata muotoiluprosessin aiempiin kohtiin ja määri-
tellä joitain asioita uudelleen. Muotoilutyön tärkeinä työkaluina tässä vaiheessa toi-
mivat erilaiset luonnostelutekniikat sekä testaus ja nopeat mallinnukset.¹⁴⁶ Myös mi-
niasuntojen suunnitteluprosessissa konsepti alkaa hahmottumaan tarkemmin tutki-
musten ja erilaisten ratkaisujen testaamisen kautta. Yksi tärkeä tekijä miniasuntojen
konseptien oman ilmeen löytämisessä oli pyrkimys erottua muista asumisen ratkai-
suista mielekkäällä tavalla.

Muotoiluprosessin loppupäässä on Karl Aspelundin kaavion mukaan
määrittely ja mallinnus ennen kommunikaatiota ja tuotantoa. Määrittely ja mallinnus
-vaiheella Aspelund tarkoittaa vaihetta, jossa tuotteen konseptista muotoillaan to-
dellinen tuote. Määrittelyn vaihetta kuvatessaan Aspelund tuo esille muotoilun hie-
rarkiajärjestyksen, joka alkaa toiminnallisuudesta ja luotettavuudesta, joita seuraa
käytettävyys. Viimeisimpänä muotoilun hierarkiassa ovat taitavuus ja luovuus, jotka
siis edellyttävät kaikkien aiemmin mainittujen ominaisuuksien täyttymistä tuodak-
seen lisäarvoa tuotteelle.¹⁴⁷ Käsittelemissäni miniasuntokonsepteissa määrittely ja

¹⁴⁴ Aspelund 2015, 39–78.

¹⁴⁵ Ibid., 79–110.

¹⁴⁶ Ibid., 111–134.

¹⁴⁷ Ibid., 135–158.

mallinnukset ovat tapahtuneet hiukan eri vaiheissa suhteessa esimerkiksi ensimmäisen asunnon rakentamiseen. Useissa tapauksissa asioita on määritelty ja ratkaisuihin on päädytty vasta rakennusprojektin aikana, mutta aina ratkaisuja ovat ohjanneet tietyt jo projektin alkuvaiheessa muotoillut periaatteet. Hierarkia-asteikkoon verratessa kaikissa konsepteissa on pyritty täyttämään ainakin kolme ensimmäistä asteikkoa. Tätä voidaan mielestäni pitää perusvaatimuksena, kun yksi konseptin lähtökohdista on laadukkaan miniasumisen suunnittelu ja toteutus. Mallinnusta miniasumisen konsepteissa on hyödynnetty eri tavoin. Esimerkiksi Olli Enne on rakentanut Yksiö puutarhassa -talosta pienoismallin, jonka avulla tilallinen hahmotus on ollut tietokonehallinnusta konkreettisempaa ja erilaisia ratkaisuja on voinut kokeilla. Myös Toni Goltz kokeili pyöreän rungon rakentamista ensin pienemmässä mittakaavassa. HOAS Hima -projektissa on käytetty mallihuoneen rakennusta apuna ratkaisujen toimivuuden tarkistamisessa.

Kuten Aspelundin muotoilupolussa niin myös miniasuntojen suunnitteluprosessissa, konseptin esittely yleisölle ja kommentointi sijoittuvat prosessin loppupäähän. Aspelund päättää prosessin tuotantoon, mutta korostaa ettei muotoilijan työ lopu siihen vaan tuotannon kanssa tulee tehdä yhteistyötä.¹⁴⁸ Miniasuntojen kohdalla tuotannon tai ensimmäisen version rakentamisen aloitus sijoittuu kuitenkin suunnilleen prosessin puoliväliin, ja useita lopullisen asunnon yksityiskohtia on hiottu rakennusprojektin aikana. Aspelundin muotoiluprosessikaaviota tarkastellessa voidaan todeta, että se on yksinkertaistettu versio todellisesta muotoiluprosessista. Kaavio kuvaa ennemminkin tuotteen ensimmäiseen prototyyppiin johtavaa muotoiluprosessia kuin koko muotoilutyötä, johon kuuluu yleensä useita prototyyppejä ja tuotteen kehitystä eteenpäin vielä tuotannon käynnistyessäkin. Myös miniasuntojen suunnitteluprosessissa tärkeää on konseptin kehitys, joka jatkuu ensimmäisten versioiden valmistumisen jälkeen.

¹⁴⁸ Aspelund 2015, 189–210.

5 Miniasunnon arvot ja suunnittelun periaatteet

Halusin tutkia miniasumisen konsepteja ja miniasumisilmiötä mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Siksi määrittelin toiseksi tutkimuskysymyksen arvot ja periaatteet, jotka vaikuttavat miniasumiskonseptien taustalla. Aloitin analyysini keräämällä arvoja ja periaatteita kuvaavia sanoja haastatteluaineistostani järjestelmällisesti listaksi. Sitten jaottelin sanat sen mukaan, esiintyivätkö ne aineistossa suunnittelijan henkilökohtaisina, suunnittelijan ulkopuolisten tahojen vai kaikkien prosessin osapuolten yhteisinä arvoina ja periaatteina. Sijoitin arvot ja periaatteet kaavioihin miniasumisen prosessin vaiheita kuvaavien osioiden mukaisesti, jolloin pääsin vertailemaan muun muassa prosessin alkuvaiheen ja loppuvaiheen taustalla olevia arvoja ja periaatteita.¹⁴⁹ Miniasuntokonsepteja ja niiden suunnittelua käsitellessäni tarkoitin arvoilla sellaisia asioita, joita pidetään merkityksellisinä asumisen tai elämisen kannalta. Professori ja arvotutkija Klaus Helkama kuvaa arvojen olevan ihmisten toiminnan abstrakteja, jotka ohjaavat valintoja ja päämääriä, joihin pyritään. Arvojen avulla voidaan niin arvioida kuin perustellakin ihmisen toimintaa. Arvot voidaan biologisista ominaisuuksista poiketen valita itse ja ne voivat myös muuttua ihmisen elämän aikana.¹⁵⁰ Suunnittelun periaatteilla tarkoitin tässä tutkielmassa sellaisia tapoja toimia, jotka ohjaavat merkittävästi suunnittelijan työtä. Periaatteisiin kuuluu arvoista kumpuavia ajattelumalleja ja toimintatapoja, joista ei haluta tinkiä suunnittelun missään vaiheessa. Periaatteet näkyvät konkreettisemmin suunnittelun arjessa kuin taustalla vaikuttavat arvot.

Viimeisessä alaluvussa vertasin miniasumisen konseptien taustalla näkyviä arvoja ja suunnittelun periaatteita kirjallisuuden pohjalta koostamiini funktionalismin, ja erityisesti 1930-luvun minimiasuntoideaalin, arvoihin ja periaatteisiin. Myös tässä vertailussa minulla oli apunani kaaviot, joissa sijoitin funktionalismin arvoja miniasuntokonseptien arvojen joukkoon, muodostaen näin kummankin ajanjakson yhdistäviä arvojen kiteytyksiä. Kiteytymien yläotsikot nimesin arvoja kuvaavassa kaaviossa seuraavasti: estetiikka, tehokkuus, oma tila – jaettu tila, yksilöllisyys ja oikeus asumiseen.¹⁵¹ Periaatteiden kiteytymissä toistuivat samankaltaiset ajatukset

¹⁴⁹ Ks. Kaaviot 7 & 8.

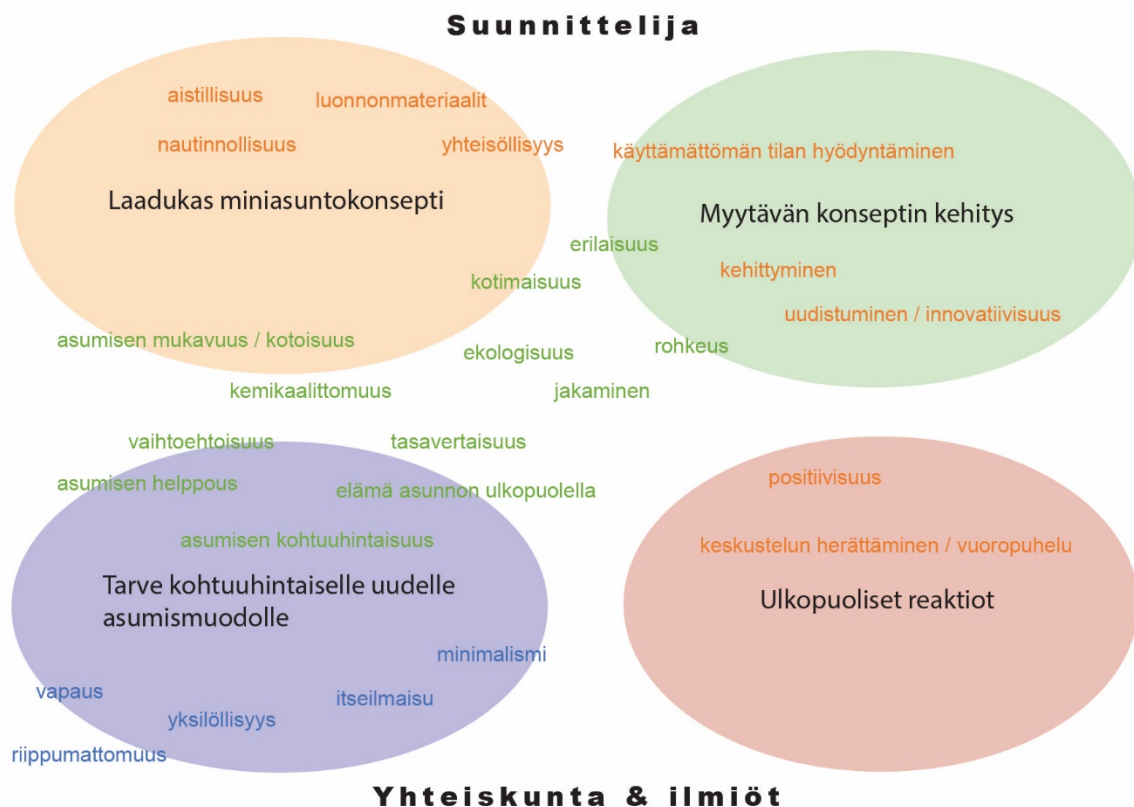
¹⁵⁰ Helkama 2015, 8.

¹⁵¹ Ks. Kaavio 9.

yksilöllisistä tarpeista ja tehokkuudesta sekä kustannustehokkuudesta kuin arvojenkin kohdalla, joten käsittelin niitä arvojen kanssa samanaikaisesti.¹⁵²

5.1 Arvot vaikuttavat miniasuntojen taustalla

Jaoin aineistosta kootut arvot suunnittelijan itse esille tuomiin henkilökohtaisiin arvoihin tai kokemuksiin ja ulkopuolisten tahojen, kuten asiakkaiden, viranomaisten tai median esille tuomiin arvoihin siten kuin ne esiintyvät aineistossa.¹⁵³ Suurin osa aineistosta esille tulevista arvoista oli kuitenkin useamman osapuolen jakamia arvoja ja näiden joukosta löytyi myös hyvin yleisesti yhteiskunnassa jaettuja arvoja, kuten tasavertaisuus, kotoisuus tai kotimaisuus. Yhteisissä arvoissa oli myös yleisesti vahvasti miniasumisen konsepteihin liitettäviä arvoja, kuten ekologisuus,

Kaavio 7 Aineistosta kootut arvot konseptin vaiheiden mukaan jaoteltuina.

¹⁵² Ks. Kaavio 10.

¹⁵³ Ks. Kaavio 7: arvojen värikoodaus, suunnittelija (oranssi), ulkopuoliset (sininen), yhteiset (vihreä).

jakaminen ja vaihtoehtoisuus. Ainoastaan asiakkaan tai esimerkiksi kuvitellun asukkaan arvoiksi liitetyissä ilmauksissa korostui yksilön omat toiveet ja ideologiat, näitä arvoja olivat muun muassa vapaus, yksilöllisyys ja minimalismi. Suunnittelijan omista arvoista näkyi selkeä kytkös suunnittelutyöhön, kuten luonnonmateriaalien korostaminen tai käyttämättömän tilan hyödyntäminen ja kehitys. Huomioitavaa on, että ennen kaikkea suunnittelijat toivat ilmi konseptin herättämiä reaktioita ja pitivät arvokkaina reaktioiden positiivisuutta ja keskustelun herättämistä. Varsinkin Luomukoti ja Yksiö puutarhassa konsepteissa suunnittelijan ja asukkaan arvot olivat toki lähes samat, sillä ensimmäinen versio konseptista oli suunniteltu ja rakennettu itselle. Jaottelussa pohdin kuitenkin näiden tapausten kohdalla sitä, millaiset arvot olivat ennen kaikkea henkilökohtaisia ja mitkä taas sellaisia, joita halutaan toteuttaa myös ammatillisesti esimerkiksi tulevilla suunnitteluprojekteilla.

Selvin jako arvojen keskittymisessä eri suunnitteluprosessin vaiheiden välillä¹⁵⁴ näkyi suunnittelijoiden itse esille tuomissa arvoissa. Ne jakautuivat hyvinkin selvästi kolmeen kategoriaan, laadukkaan miniasuntokonseptin suunnittelun, myytävän konseptin kehityksen sekä ulkopuolisten reaktioiden kesken. Suurin osa näistä arvoista sijoittui luonnollisesti suunnittelijan toimintaa kuvaavalle puolelle. Suunnittelijoiden arvot eivät välttämättä näy kovinkaan paljon lopullisessa konseptissa asiakkaalle, mutta toki niillä on ollut oma tärkeä roolinsa suunnittelun taustalla. Esimerkiksi eri aistien huomioiminen suunnittelun aikana vaikutti luultavasti suunnitteluprosessin etenemiseen ja tehtyihin valintoihin, mutta lopullisessa asunnossa tätä arvoa voi olla hankalampi erotella kokonaisuudesta. Toinen selvä jako voitiin nähdä ainoastaan ulkopuolisten esille tuomien arvojen keskittymisessä uuden kohtuuhintaisen asumismuodon ympärille. Tämä selittyy sillä, että konseptit olivat saaneet alkusysäyksensä nimenomaan asiakkaan tai asukkaan tarpeista uudelle asumisratkaisulle ja tässä prosessissa vahvana taustatekijänä olivat nimenomaan asiakkaiden tai asukkaiden omat arvot. Jonkinlaisen jaon voi nähdä myös siinä, että arvot sijoittuivat kaaviossa enemmän suunnitteluprosessin alkupuolta kuvaavalle alueelle. Tämä vahvistaa käsitystä siitä, että arvot vaikuttavat suunnitteluprosessin taustalla ja konseptia hahmotellessa, mutta eivät tule niin selkeästi esiin lopullisessa myytävässä konseptissa.

¹⁵⁴ Ks. Kaavio 7.

Huomattava jako arvojen esiintymisessä suunnitteluprosessin aikana näkyi vertaillessa eri konsepteja keskenään. Kuten jo edellä mainitsin, kun ensimmäinen versio konseptista oli itselle suunniteltu ja rakennettu, suunnittelijan ja asiakkaan arvot olivat kutakuinkin samat. Samalla myös suunnittelijan omat arvot näkyivät suunnitteluprosessissa sekä lopullisessa konseptissa vahvemmin kuin silloin jos miniasunto oli suunniteltu ensisijaisesti ulkopuoliselle asiakkaalle ja asukkaalle. HOAS Hima ja Minitalo -konseptien suunnittelijat toivat erityisesti esille asiakaidensa sekä asukkaiden arvoja, jotka vaikuttivat tarpeisiin, joihin suunnittelijat pyrkivät vastaamaan. Suunnittelijan omilla arvoilla ei suunnitteluprosessin etenemisessä ollut niin suurta painoarvoa verrattuna asiakkaan arvoihin. Tulee kuitenkin huomioida, että positiivinen suhtautuminen miniasunnon suunnitteluun kertoo jo itsessään siitä, että useat arvot kohtaavat myös suunnittelijoiden henkilökohtaisten arvojen kanssa.

5.2 Periaatteet ohjaavat miniasuntojen suunnittelua

Jaottelin aineistosta nousevat periaatteet samalla tavoin kuin edellä esittelemäni arvot.¹⁵⁵ Tässä jaossa huomioitavaa oli, että lähes kaikki periaatteet olivat suunnittelijan itse esille tuomia ja vain muutama periaate oli sellainen, jonka suunnittelijat jossain määrin jakoivat myös asiakkaan tai asukkaan kanssa. Tämä huomattava ero verrattuna arvoihin oli ymmärrettävä, sillä periaatteilla kuvasin erityisesti suoraan suunnitteluprosessiin vaikuttavia tapoja tehdä tai konkreettisia suunnittelua ohjanneita ajatuksia. Arvot ja periaatteet olivat toki osittain samoja tai samankaltaisia, mutta selvimpänä erona oli, että periaatteet olivat konkreettisia ajatuksia esimerkiksi hyvästä suunnittelusta tai tavasta tehdä ratkaisuja. Suunnittelijoiden periaatteissa voidaan nähdä hyvää arkkitehtuuria ja suunnittelua kuvaavia periaatteita, mutta myös konseptin jatkokehityksen kannalta tärkeitä periaatteita myynnin edistämisestä ja konseptin joustavuudesta. Kaikkien prosessin osapuolten jakamista periaatteista aineistosta nousi esille selkeimmin periaate sitkeydestä ja

¹⁵⁵ Ks. Kaavio 8.

Kaavio 8 Aineistosta kootut periaatteet konseptin vaiheiden mukaan jaoteltuina.

periksiantamattomuudesta. Tämä liittyy ennen kaikkea siihen, että uudenlaista asu-
mismuotoa kehitellessä eteen tulee monenlaisia hidasteita. Hidasteet pitää selvittää
periksi antamatta, jotta konseptin kanssa päästään eteenpäin. Sitkeyttä ja uskoa
konseptiin tarvitaan, niin suunnittelijoiden kuin myös asiakkaan puolelta.

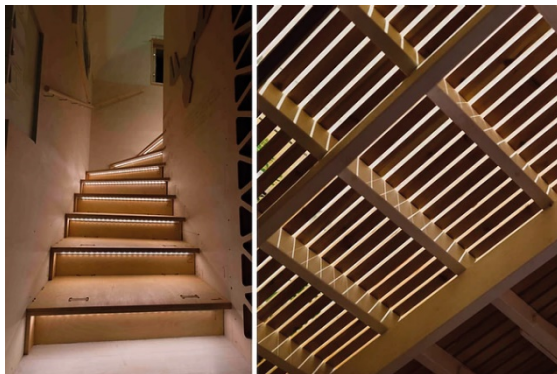
Periaatteet painoutuivat suunnitteluprosessin vaiheita kuvaavassa tau-
lukossa suunnittelijan toiminnan puolelle hyvin vahvasti verrattuna ulkopuolisten toi-
mintaan. Tämä tuki periaatteiden käsittämistä nimenomaan suunnittelijan toimin-
taan konkreettisesti vaikuttavina tekijöinä ja ajatuksina. Konseptin suunnitteluvai-
heessa tulee esiin vähän väliä asioita, joiden kohdalla suunnittelijan pitää tehdä rat-
kaisu. Ratkaisuja tehdessä suunnittelija nojautuu periaatteisiinsa joko tietoisesti tai
tiedostamattaan, intuitiivisesti.

Laadukkaan miniasumiskonseptin ympärille ryhmittivät periaatteet,
kuten suunnittelun laadukkuus, tilan miellyttävyys ja yksityiskohtien huomioiminen.
Nämä olivat sellaisia periaatteita, jotka kaikki haastatellut suunnittelijat toivat esille.
Voidaan ajatella, että myös asetelma, jossa oltiin halukkaita puhumaan omasta kon-
septista, oli lähtökohtaisesti sellainen, missä omaan työhön oltiin tyytyväisiä ja sen

laadukkuutta haluttiin korostaa. Näin ollen oli luontevaa, että haastateltavat jakoivat samanlaiset periaatteet työn laadusta sekä hyvän asunnon suunnittelusta. Eroja konseptien suunnittelijoiden periaatteissa löytyi siinä, kuinka paljon konseptin myyntiä ja jatkokehitystä oli ajateltu jo konseptin alkuvaiheen kehittäessä. Yksiö puutarhassa ja Minitalo-konsepteissa, joissa lähtökohtana oli ollut selvimmin asuntojen myyminen helposti toistettavana konseptina, oli suunnittelun periaatteena korostunut kustannustehokkaiden ratkaisujen löytäminen.

5.3 Funktionalismin arvot ja periaatteet miniasumisessa

Esteettisyys ja arkkitehtuurin laadukkuus nousivat esille vertailtaessa nykypäivän minimiasuntoja funktionalistisiin asuntoihin ja niiden taustalla löytyviin arvoihin. Pienessä tilassa arkkitehtuurin ja suunnittelun laadukkuus korostuvat erityisesti, sillä mitään ei voi piilottaa helposti ja koko asuintilan näkee yleensä kerralla kokonaisuutena. Kuten haastattelemani miniasuntokonseptien suunnittelijat kuvasivat, miniasunnon suunnittelua voi verrata veneen tai vastaavan pienen tilan suunnitteluun ja monilta osin suunnittelu muistuttaa enemmän kalustesuunnittelua kuin perinteistä arkkitehtuuria.¹⁵⁶ Kuten 1920-luvun muotoilussa myös miniasumisessa esteettiset

Kuva 30 CLT-koneistetut portaat ja rimoitettu välipohja ovat esimerkkejä tarkoista suunnittelun yksityiskohdista Yksiö puutarhassa -konseptissa. Enne 2020.

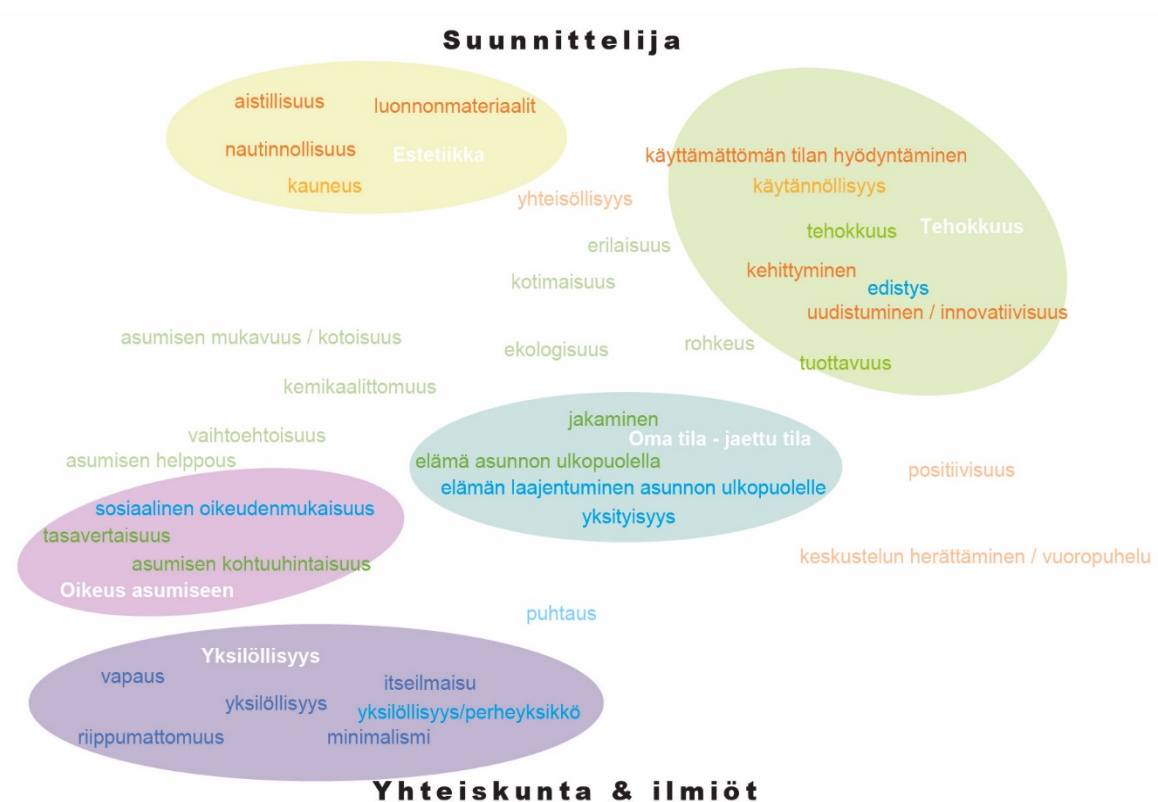

Kuva 31 Yksityiskohta Luomukodista. Goltz 2020.

¹⁵⁶ Esim. JS & EM > KW 2019; TG > KW 2019.

arvot syntyvät toiminnallisuuden kautta¹⁵⁷; laadukkaita, kauniita tiloja on mahdollista toteuttaa edullisesti, kun ne ovat tarkoituksenmukaisia ja toimivia. Nykypäivän miniasumisessa korostui myös asumisen nautinnollisuus sekä aistien merkityksellisyys tilan kokemisessa. Esimerkiksi Luomukoti-konseptissa koko prosessi perustui aitojen luonnonmateriaalien käyttöön ja liimattomuuteen, joka vaikutti myös lopullisen tilan esteettiseen kokemukseen.

Yksi merkittävimmistä yhtäläisyyksistä funktionalismin sekä miniasumisen konseptien periaatteita ja arvoja vertaillen oli asumisen ja rakentamisen tehokkuuden korostuminen. Tehokkuuteen liitin myös kustannusten minimoimisen, innovatiivisuuden sekä tilan tarkan hyödyntämisen.¹⁵⁸ Funktionalismissa tehokkuuteen pyrittiin ennen kaikkea standardoinnin kautta¹⁵⁹, kun taas nykypäivänä rakentamisen tehokkuuteen pyritään toistettavuuden ja tarkan suunnittelun, mutta myös ratkaisujen joustavuuden avulla. Lisäksi moderneihin miniasumisen konsepteihin vaikuttaa vahvasti ekologiset näkökulmat, jotka niin ikään kannustavat

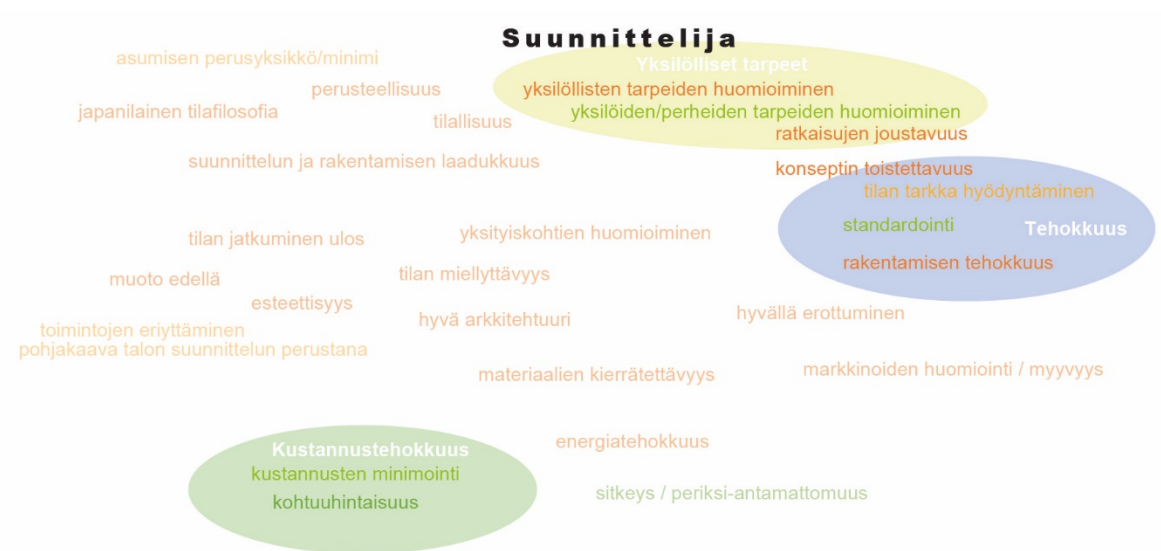

Kaavio 9 Miniasuntojen taustalla olevien arvojen vertailu funktionalistisiin arvoihin.

¹⁵⁷ Ivanov 2004, 17; Thörn 1997, 156.

¹⁵⁸ Ks. Kaaviot 9 & 10.

¹⁵⁹ Saarikangas 2002, 241; Juntto 1990, 173.

Yhteiskunta & ilmiöt

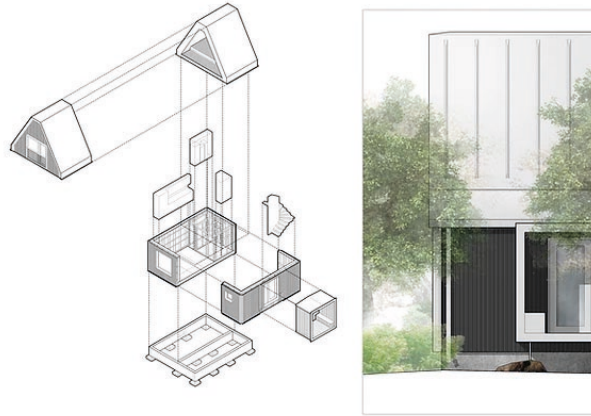
Kaavio 10 Miniasuntojen taustalla olevien periaatteiden vertailu funktionalistisiin suunnittelun periaatteisiin.

tehokkaaseen ja mahdollisimman vähän ympäristöä kuormittavaan rakentamiseen. Funktionalistisen minimiasunnon suunnittelussa tavoitteena oli löytää asumisen perusyksikkö, jota voitaisiin helposti laajentaa makuuhuoneita lisäämällä.¹⁶⁰ Samaan periaatetta sovelsivat myös 1960-luvun konstruktivistiset moduulitalot, joiden mukaista mallia myös nykypäivän miniasumisen konsepteissa pyritään kehittämään.¹⁶¹ Nykypäivän miniasuntokonsepteissa näkyy funktionalismin perinne erityisesti tämän kaltaisessa uudistusmielisessä ja innovatiivisessa ajattelussa, mutta on mielenkiintoista huomata, että vaikka arkkitehdit ovat suunnitelleet asumisen moduuliratkaisuja jo yli 50 vuoden ajan, yhä nykypäivänä ratkaisujen toteuttaminen on suhteellisen haastavaa, eikä kovinkaan yleistä.

Kuten nykypäivän miniasunnoissa myös funktionalistisessa minimiasunnossa lähtökohtana oli luoda sosiaalisesti oikeudenmukaisempaa asumiskantaa kohtuuhintaisella vaihtoehdolla. 1900-luvun alkupuolella pienille tehokkaille asunnoille oli tarvetta erityisesti kaupungin työläisten keskuudessa sekä sotien jälkeen siirtolaisten asuttamisessa. Ennen kaikkea minimiasunnon suunnittelu

¹⁶⁰ Saarikangas 2002, 308.

¹⁶¹ Esim. MK > KW 2019.

Kuva 32 Yksiö puutarhassa -talon voi rakentaa tilaelementeistä. Enne 2020.

vertautui toimeentulon minimiin, ja oli tarkoitettu vastaamaan sosiaaliseen tarpeeseen taata kaikille yhteiskuntaluokille kohtuulliset asuinolot.¹⁶² Nykypäivän miniasunnot tarjoavat laadukkaan asumisen vaihtoehdon niin opiskelijoille kuin myös pienituloisemmille perheille sekä niille, jotka haluavat käyttää varojaan muuhunkin kuin asumiseen.¹⁶³ Lisäksi nykypäivän miniasunnot toimivat kaupunkitilassa usein täydennysrakentamisen ratkaisuin, kun kaupunkien niin kutsuttua hukkatilaa

KOHDERYHMÄT:

Nuori mies, 25-35v. Työelämän aloittanut. Haluaa päästä omistusasumiseen kiinni. Valmis tekemään osan rakentamisesta itse.

Nuori pari 25-35v. Hankkimassa yhteiseksi asunokseen. Mahdollisesti laajentamassa myöhemmin kun perheen lisäystä tulee.

Nuori perhe. Ensiasunnoksi hieman kauempaa. Mahdollisesti laajentamassa piakkoin. Ehkä jopa rakentamassa isomman talon viereen piakkoin.

Eläkeläinen tai pian eläkkeelle siirtyvä. Rakastaa pihaansa mutta ei jaksakaan enää ylläpitää suurta omakotitaloa ja isoa pihaansa. Haluaa pienemmän talon ja pienemmän pihan, kuitenkin tutun ympäristön.

Tontin omistaja itse. Myy oman talonsa ja tilaa talon takapihalleen.

Kuva 33 Olli Enteen hahmottelemat viisi kohderyhmää Yksiö puutarhassa -konseptille. Enne 2017, 12.

¹⁶² Aalto 1930, 28; ks. myös Saarikangas 2002, 238.

¹⁶³ Ks. Kuva 33.

pyritään hyödyntämään yhä tarkemmin. Pyrkimys asunnon kohtuuhintaisuuteen johti niin funktionalismissa, kuten usein nykypäivänäkin, suunnittelun rationalisoimiseen ja ratkaisujen standardisoimiseen.

Miniasuntojen ja funktionalististen asuntojen arkkitehtuurissa yhteistä oli pyrkimys jatkaa tilaa asunnon ulkopuolelle¹⁶⁴, myös piha tai yhteistilat ovat asumisen tiloja itse asunnon lisäksi. Kuten funktionalismissa ja jo 1800-luvun loppupuolella syntyneessä puutarhakaupunkiajattelussakin, myös nykypäivän miniasunnoissa korostui yhteyden vahvistaminen luontoon sekä asuinympäristöön. Kummankin ilmiön tilakäsitys oli samankaltainen, omaan pieneen tilaan panostettiin, mutta korostettiin myös elämän ja harrastusten siirtymistä pois asunnosta julkisiin tiloihin.¹⁶⁵ Niin funktionalistisissa minimiasunnoissa kuin tutkimissani miniasuntokonsepteissakin asumisen ratkaisu perustui pieneen yksityiseen tilaan, joka on muunneltavissa asukkaan yksilöllisten tarpeiden mukaan. Pienen tilan ei ole tarkoituskaan täyttää täysimittaisesti kaikkia elämisen tarpeita, kuten harrastuksille tai vieraiden vastaanottoon tarkoitettuja tiloja, vaan näitä toimintoja voidaan sijoittaa asunnon ulkopuolelle. Esimerkiksi hirsisissä Minitaloissa on kahden asunnon yhteisessä

Kuva 34 HOAS Hima -talossa on panostettu erityisesti yhteistilojen suunnitteluun. Arkkitehtitoimisto KONKRET Oy 2020.

¹⁶⁴ Ks. Kaavio 9.

¹⁶⁵ Saarikangas 2002, 256.

käytössä oleva sauna¹⁶⁶ ja Hoas Hima -talossa asukkaiden yhteisessä käytössä ovat isommat keittiötilat sekä yhdessäololle ja harrastuksille tarkoitetut tilat¹⁶⁷.

Sekä nykypäivän miniasuntokonsepteissa että myös funktionalistisissa asuntoihanteissa voi nähdä asumisen yksilöllisyyteen, mutta toisaalta yhteisöllisyyteen liittyvän arvoasetelman. Funktionalismissa korostui aiempaa voimakkaammin ajatus perheen yksityisyydestä ja asuntoihanne noudattikin ajatusta yksityisestä kodista, jossa ei ole enää edustushuoneita tai tilaa palvelijalle. Asumisen yksityisyyttä pidettiin tärkeänä myös hygieenisyyttä sekä moraalisyistä, toisaalta kaupunkitilasta pyrittiin tekemään yhteistiloineen ja puutarhoineen seurustelua ja kohtaamisia paremmin palveleva tila. Nykypäivän miniasunnoissa korostuu enemmän asumisen nautinnollisuus, muun muassa eri aistien kautta, sekä vapauden ja itsensä toteuttamisen ihanne, jonka pieni oma talo mahdollistaa. 1930-luvulla yhteiskunnassa alettiin korostaa yksityisyyden merkitystä ja perheyksikön erityisyyttä, sekä perheiden yksilöllisten tarpeiden huomioimista. Asunnon tuli kattaa vain sen asukkaiden yksilölliset tarpeet, eikä olla puolijulkinen kohtaamispaikka runsaalle vierasjoukolle.¹⁶⁸ Tämä pyrkimys yksilöllisyyteen näkyy niin ikään nykypäivän miniasuntokonsepteissa, esimerkiksi sosiaalisen elämän ajatellaan tapahtuvan ensisijaisesti asunnon ulkopuolella. Eroavaisuutena eri aikakausien miniasunnoissa on käsitys asunnon tyyppiasukkaasta. 1930-luvulla asutosuunnittelussa asukkaan perustyyppiksi katsottiin heteronormatiivinen ydinperhe, kun taas nykypäivän miniasuntojen suunnittelijat korostavat erityisesti muiden kuin ydinperheen tarpeisiin vastaavaa asunnon suunnittelua. Nykypäivän miniasunnot on suunniteltu vastaamaan usein yksin asuvien ja pienien tai muuttuvien perhekokojen tarpeisiin.¹⁶⁹

¹⁶⁶ MK > KW 2019; ks. Kuva 28.

¹⁶⁷ JS & EM > KW 2019; ks. Kuva 34.

¹⁶⁸ Saarikangas 2002, 257.

¹⁶⁹ Esim. OE > KW 2019; MK > KW 2019.

6 Päätäntö

Pro Gradu -tutkielmani aihe muotoutui jatkumona kandidaatin tutkielmalleni, jossa käsittelin tekstiiliarkkitehtuuria miniasumisessa. Kandidaatin tutkielman jälkeen, minulle jäi kiinnostus perehtyä vielä tarkemmin miniasumiseen, mutta päätin vaihtaa näkökulmaa nimenomaan suunnitteluun. Miniasuntojen suunnittelu kiinnosti erityisesti siksi, että haluan suuntautua työurallani tilasuunnitteluun ja tilalliseen konseptisuunnitteluun, yhdistellen osaamistani sisustussuunnittelusta, arkkitehtuurista ja teollisesta muotoilusta. Lisäksi minua kiinnosti keskustella nimenomaan suunnittelijoiden kanssa, sillä heidän ajatuksiaan miniasumisesta ei tule useinkaan esille aiheita käsiteltäessä. Aiheena miniasuminen on itselleni sekä henkilökohtaisella tasolla kiinnostava että ammatillisesti mielenkiintoinen. Uskon, että miniasumisessa tiivistyy monia tulevaisuuden asumisen piirteitä. Samalla oli kuitenkin kiinnostavaa huomata asumisen minimin historiallinen jatkumo 1900-luvun alkupuolelta tähän päivään, jota valotin myös tutkielmassani.

Vaikka olin jonkin verran tutustunut miniasumisen konsepteihin ennen tutkielmani aloittamista, minulla oli melko yksipuolinen kuva sen taustalla olevista aatteista. Esioletukseni siis oli, että miniasumisen lähtökohtana on lähes aina minimalismiin pyrkiminen ja ekologinen elämäntapa. Suunnitteluprosessin kohdalla olin pienten tilojen suunnittelun poikkeavan ainakin joltain osin niin sanottujen normaalitilojen suunnittelusta, uskoin miniasuntojen suunnittelun olevan jollain tavoin haasteellisempaa. Tutkielmani tuloksista voi kuitenkin nähdä, että miniasuntokonseptien taustalta löytyi hyvin monipuolisesti arvoja ja suunnittelua ohjaavia periaatteita. Keskeisiä miniasumiseen ja sen suunnitteluun liittyviä arvoja ja periaatteita olivat esimerkiksi esteettisesti miellyttävä ja laadukas asuminen, tilan käytön ja rakentamisen tehokkuus, ekologisuus, yksilöllisyyden huomioiminen sekä asumisen ja rakentamisen kohtuuhintaisuus. Suunnitteluprosessissa esille ei niinkään nousut erityinen haasteellisuus itse tilan vuoksi, vaan enemminkin ulkopuolisten reaktioiden taholta. Tutkielmani tuloksena syntyi kaavio miniasuntokonseptin suunnitteluprosessista. Vaikka konseptit olivat keskenään hyvin erilaisia, yllätykseni huomasin niiden noudattavan samankaltaista prosessin kulkua, josta prosessikaavio on tiivistelmä.

Tutkimukseni tulosten yleistettävyys aiheutti itselleni päänvaivaa, sillä aiheeni vuoksi haastateltavikseni valikoitui vain pieni asiantuntijoiden joukko. Koska nykymuotoinen miniasuminen on tuore ilmiö, katsoin asiantuntijuuteen riittävän ainakin yhden miniasunnon suunnittelussa ja rakentamisessa vastuullisena suunnittelijana mukana olemisen. Tutkielmani tulokset suunnitteluprosessista sekä arvoista ja periaatteista perustuivat näiden muutaman asiantuntijan haastatteluun, mutta pyrin lisäämään tulosten yleistettävyttä ottamalla tuloksille vertailukohtaa taustakirjallisuudesta ja aiemmista tutkimuksista. On huomioitavaa, että myös oma sekä haastateltavieni lähtökohtaisesti myönteinen suhtautuminen miniasumisilmiöön saattoi vaikuttaa tutkielman lopputulokseen. Myönteinen suhtautuminen haastateltavien taholta kuitenkin edesauttoi monipuolisen aineiston kokoamisessa. Mielestäni miniasumisen tutkimus on edelleen erittäin vähäistä ja usein samoihin aihepiireihin rajoituvaa, joten ilmiöstä riittäisi tutkittavaa pitkälle eteenpäin. Uskon, että ilmiö jatkaa laajentumistaan ja ottaa tulevaisuudessa oman paikkansa rakentamisessa. Toivon, että miniasuntokonsepteissa näkyisi laadukkaan suunnittelun arvostaminen ja tätä aihepiiriä nostettaisiin myös tutkimuksessa yhä enemmän esille.

Lähteet

Painamattomat lähteet

Opinnäytetyöt

Enne, Olli, 2017. Yksiö Puutarhassa. Diplomityö. Aalto Yliopisto.

Korhonen, Tuomas, 2018. Miniasuntojen konseptien edut ja haitat opiskelija-asumisen näkökulmasta. Kandidaatintyö.

Sjölund, Sasu Kaspar, 2015. Minimiasunnot ja yhteisöllisyys, Pelastusarmeijan Talo, Lahti. Diplomityö. Tampere teknillinen yliopisto.

Walkeajärvi, Kati, 2018. Tekstiiliarkkitehtuurin mahdollisuudet miniasunnoissa. Kandidaatintyö. Lapin Yliopisto.

Haastattelut

Enne, Olli OE > KW. Haastattelut Kati Walkeajärvi. Teemahaastattelu Helsingissä 2.12.2019. Haastatteluaineisto haastattelijan hallussa.

Goltz, Toni TG > KW. Haastattelut Kati Walkeajärvi. Teemahaastattelu Helsingissä 2.12.2019. Haastatteluaineisto haastattelijan hallussa.

Klemetz, Maria MK > KW. Haastattelut Kati Walkeajärvi. Teemahaastattelu Helsingissä 5.12.2019. Haastatteluaineisto haastattelijan hallussa.

Solla, Jaakob & Modeen, Elina JS & EM > KW. Haastattelut Kati Walkeajärvi. Teemahaastattelu Helsingissä 18.12.2019. Haastatteluaineisto haastattelijan hallussa.

Painetut lähteet

- Aito Arkkitehtuuritoimisto Oy, 2020. Etusivu. <https://www.aitoarkkitehtuuritoimisto.com/etusivu>. Luettu 28.1.2020.
- Arkkitehtitoimisto KONKRET Oy, 2020a. Konkret Oy. <https://konkret.fi/>. Luettu 25.11.2020.
- Arkkitehtitoimisto KONKRET Oy, 2020b. Hoas Miniasunnot, esittelyteksti Kehittyvä kerrostalo-ohjelman sivulle. Julkaistu: 19.10.2020. Lähetetty kirjoittajalle.
- Aalto, Alvar, 1930. Asuntomme probleemina. Teoksessa: Alvar Aalto: Luonnoksia. Toim. Schildt, Göran, 1972. Alvar Aalto -säätion julkaisusarja. Otava. Helsinki, 26–30. Artikkelijulkaisu alunperin *Domus* Vol. 18 / 1930, 176–189.
- Alastalo, Marja & Åkerman, Maria & Vaittinen, Tiina, 2017. Asiantuntijahaastattelu. Teoksessa: Tutkimushaastattelun Käsikirja. Toim. Matti Hyvärinen, Pirjo Nikander ja Johanna Ruusuvuori. Vastapaino. Tampere, 214–232.
- Alastalo, Marja & Åkerman, Maria, 2010. Asiantuntijahaastattelun analyysi: Faktoren jäljillä. Teoksessa: Haastattelun Analyysi. Toim. Johanna Ruusuvuori, Pirjo Nikander ja Matti Hyvärinen. Vastapaino. Tampere, 372–392.
- Aspelund, Karl, 2015. The Design Process. 3. painos. Fairchild Books. New York.
- Boeckermann, Lauren & Kaczynski, Andrew & King, Sarah, 2019. Dreaming Big and Living Small: Examining Motivations and Satisfaction in Tiny House Living. *Journal of Housing and the Built Environment* Vol. 34 1 / 2019, 61–71.
- Enne, Olli, 2020. Yksiö Puutarhassa. <http://yksiopuutarhassa.fi/>. Luettu 10.8.2020.
- Goltz, Toni, 2020. Luomukoti. <https://www.luomukoti.fi/>. Luettu 28.1.2020.
- Hedman, Markku, 2002. Asunnon vähimmäisvaatimukset: miniasunnon muunnelmia. Teoksessa: Designing for the Future: Tulevaisuutta Muotoilemassa. Toim. Anna-Maija Ylimäla. University of Art and Design Helsinki. Helsinki, 70–87.

- Hedman, Markku, 2000. Olemassaolon minimiä rakentamassa. Teoksessa: Kurkistuksia, Future Home -Tutkijakoulu 2. Toim. Anna-Maija Ylimaula, Taide-teollinen korkeakoulu. Helsinki, 4–9.
- Helkama, Klaus, 2015. Suomalaisten arvot: Mikä meille on oikeasti tärkeää?. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Kirjokansi. Helsinki.
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena, 2001. Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Yliopistopaino. Helsinki.
- Huttunen, Laura, 2010. Tiheä kontekstointi: haastattelu osana etnografista tutkimusta. Teoksessa: Haastattelun Analyysi. Toim. Johanna Ruusuvuori, Pirjo Nikander ja Matti Hyvärinen. Vastapaino. Tampere, 39–63.
- Hyvärinen, Matti & Nikander, Pirjo & Ruusuvuori, Johanna, 2017. (toim.) Tutkimushaastattelun Käsikirja. Vastapaino. Tampere.
- Ivanov, Gunnela, 2004. Vackrare vardagsvara – design för alla?: Gregor Paulsson och Svenska Slöjdföreningen 1915–1925. Umeå University. Umeå.
- Juntto, Anneli, 2010. Asumisen unelmat ja arki: suomalainen asuminen muutoksessa. Gaudeamus Helsinki University Press. Helsinki.
- Juntto, Anneli, 1990. Asuntokysymys Suomessa Topeliuksesta tulopolitiikkaan. Valtion painatuskeskus. Helsinki.
- Kilman, Charlie, 2016. Small House, Big Impact: The Effect of Tiny Houses on Community and Environment. Undergraduate Journal of Humanistic Studies Vol. 2 Winter / 2016.
- Konttinen, Riitta, 1987. (toim.) Taidehistoriallisia Tutkimuksia 10. 2. painos. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä.
- Lutz, Matthew, 2019. Big Ideas in Tiny House Research at Norwich University. Journal of Green Building Vol. 14 1 / 2019. 149–164.
- Minitalo Oy, 2020. Minitalo - Pieni oma talo. <https://www.minihouse.fi/>. Luettu 28.1.2020.
- Norwich University, 2016. Inside Norwich's C.A.S.A. 802 Tiny House. <https://www.youtube.com/watch?v=e0upWIKBCXQ>. Tuottaja ja ohjaaja Norwich University. Julkaistu 27.9.2016. Luettu 15.4.2020.

- Norwich University, 2020. Norwich University Awarded \$20,000 TD Charitable Foundation Grant for Tiny House, Homeless Program. Norwich University Newsroom. <https://www.norwich.edu/news/2103-norwich-university-receives-20-000-grant-from-td-charitable-foundation-for-tiny-house-homeless-program>. Päivitetty 9.1.2020. Luettu 15.4.2020.
- Ruusuvuori, Johanna & Nikander, Pirjo & Hyvärinen, Matti, 2010. (toim.) Haastattelun Analyysi. Vastapaino. Tampere.
- Saarikangas, Kirsi, 1987. "Onnelliset omat kodit" – 1940-luvun tyyppitalot ja niiden sosiaali- ja aatehistoriallista taustaa. Teoksessa: Taidehistoriallisia Tutkimuksia 10. Toim. Riitta Konttinen. Gummerrus Kirjapaino Oy. Jyväskylä, 191–216.
- Saarikangas, Kirsi, 2002. Asunnon muodonmuutoksia: puhtauden estetiikka ja sukupuoli modernissa arkkitehtuurissa. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Helsinki.
- Sanaksenaho, Pirjo, 2017. Moderni koti – Pientaloasumisen ihanteet arkkitehtuuri- ja sisustusjulkaisuissa 1950–1960 -luvuilla. Aalto-yliopisto. Unigrafia. Helsinki.
- Schildt, Göran, 1972. Alvar Aalto: Luonnoksia. Alvar Aalto -säätiön julkaisusarja. Otava. Helsinki.
- Shearer, Heather & Burton, Paul, 2019. Towards a Typology of Tiny Houses. Housing, Theory and Society Vol. 36 3 / 2019, 298–318.
- Strandell, Anna, 2017. Asukasbarometri 2016 – Kysely kaupunkimaisista asuinympäristöistä. Suomen ympäristökeskus. Helsinki.
- Thörn, Kerstin, 1997. En bostad för hemmet: Idéhistoriska studier i bostadsfrågan 1889–1929. Umeå University. Umeå.
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli, 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Tammi. Helsinki.
- Ylimaula, Anna-Maija, 2002. (toim.) Designing for the Future = Tulevaisuutta Muotoilemassa. Future Home Institute Publications. Ilmari Design Publications. University of Art and Design Helsinki. Helsinki.

Ylimaula, Anna-Maija, 2000. (toim.) Kurkistuksia. Taideteollisen Korkeakoulun Julkaisusarja. Future Home -Tutkijakoulu. Taideteollinen korkeakoulu. Helsinki.

YSO Yleinen suomalainen ontologia, 2020. Miniasunot. <http://www.yso.fi/onto/yso/p38276>. Päivitetty 16.4.2019. Luettu 17.10.2020.

Kuvalähteet

- Kuva 1 Tuntematon (3.7.1925). Exposition internationale des Arts décoratifs – Le pavillon de Suède [postikortti]. Julkaisija Les Éditions artistiques LIP: Paris & ses Merveilles, Painaja J. Cormault à Paris. Haettu 7.8.2020, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Paris-FR-75-Expo_1925_Arts_d%C3%A9coratifs-pavillon_de_Su%C3%A8de.jpg.
- Kuva 2 Leistikow, H. (1929). Die Wohnung für das Existenzminimum [juliste]. Haettu 7.8.2020. MOMA Collection, <https://www.moma.org/collection/works/6107>.
- Kuva 3 Pietinen, A. (1940). Käpylä, Koskelantie 40, 42. Olympiakylä. [valokuva]. Haettu 7.8.2020, Helsingin kaupungin museo, <https://www.finna.fi/Record/hkm.HKMS000005%3A00000vr6>.
- Kuva 4 Asutushallitus (1937). Asutushallituksen tyyppi "Er.As.tyyppi no 4" vuodelta 1937 [julkisivu, päädyt, pohjapiirrokset, leikkaus]. Haettu 7.8.2020, Kansallisarkisto kokoelma: Maa- ja metsätalousministeriön tyyppitalopiirustukset, sarja: Asutushallitus I, <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Asutushallitus1543.jpg>.
- Kuva 5 Mindyblog. Bungalow -talo [valokuva]. Haettu 7.8.2020, <https://mindyblog.com/bungalow-talo/>.
- Kuva 6 Mindyblog. Bungalow -talon julkisivupiirustukset [piirustus]. Haettu 7.8.2020, <https://mindyblog.com/bungalow-talo/>.

- Kuva 7 Langston, B. (6.8.2020). Solo Mother's Charming Tiny House Gives Financial Freedom [video]. Haettu 7.8.2020, Living Big in a Tiny House, <https://youtu.be/4ttgfjIK0Nk?t=36>.
- Kuva 8 Nickelstar (8.4.2018) IMG_2351, Tiny House Show - St Pete 2018 [valokuva]. Haettu 7.8.2020, <https://www.flickr.com/photos/nickelstar/27699179738/in/album-72157695838124725/>.
- Kuva 9 Norwich University School of Architecture + Art (26.4.2019). LIFT House prototype [mallinnus]. Haettu 7.8.2020, <https://www.norwich.edu/news/1696-showcase-new-tiny-home-prototype>.
- Kuva 10 Enne, O. (2020). Yksiö puutarhassa iltavalaistuksessa [valokuva]. Haettu 10.8.2020, <https://www.yksiopuutarhassa.fi/pyytie>.
- Kuva 11 Enne, O. (2020). Yksiö puutarhassa julkisivupiirukset [piirustus]. Haettu 10.8.2020, <https://www.yksiopuutarhassa.fi/pyytie>.
- Kuva 12 Enne, O. (2020). Talon alakertaan sijoittuvat tupakeittiö ja kylpyhuone [valokuva]. Haettu 10.8.2020, <https://www.yksiopuutarhassa.fi/pyytie>.
- Kuva 13 Enne, O. (2020). Yläkerran huoneen lattia on toteutettu valoa läpäistäväällä rimoituksella [valokuva]. Haettu 10.8.2020, <https://www.yksiopuutarhassa.fi/pyytie>.
- Kuva 14 Enne, O. (2020). Konseptin kaksi ensimmäistä taloa on rakennettu omakotitaloalueelle lohkotulle tontille [piirustus]. Haettu 10.8.2020, <https://www.yksiopuutarhassa.fi/pyytie>.
- Kuva 15 Aito Arkkitehtuuritoimisto Oy (2020). Minitalo on ulkomuodoltaan selkeä ja talo sulautuu monenlaiseen ympäristöön [mallinnus]. Haettu 10.8.2020, <https://www.minihouse.fi/>.
- Kuva 16 Aito Arkkitehtuuritoimisto Oy (2020). Minitaloja on saatavilla myös rapatulla julkisivulla [mallinnus]. Haettu 10.8.2020, <https://www.minihouse.fi/>.
- Kuva 17 Aito Arkkitehtuuritoimisto Oy (2020). Minitalon perusmallissa on 2 huonetta ja parvi [mallinnus] Haettu 10.8.2020, <https://www.minihouse.fi/>.

- Kuva 18 Goltz, T. (2020). Luomukoti on rakennettu kokonaan luonnonmateriaaleista [valokuva]. Haettu 10.8.2020, <https://www.luomukoti.fi/>.
- Kuva 19 Goltz, T. (2020). Luomukodin omalaatuisen sisätilan luovat pyöreät muodot, luonnonmateriaalit sekä suhteellisen korkea tila [valokuva]. Haettu 10.8.2020, <https://www.luomukoti.fi/>.
- Kuva 20 Goltz, T. (2020). Luomukodista löytyy keittiö, pieni kamina ja kylpyhuone istuma-ammeineen [valokuva]. Haettu 10.8.2020, <https://www.luomukoti.fi/>.
- Kuva 21 Goltz, T. (2020). Myös ikkunat ovat Luomukodissa orgaanisen muotoisia [valokuva]. Haettu 10.8.2020, <https://www.luomukoti.fi/>.
- Kuva 22 Goltz, T. (2020). Luomukodin rakentaminen on toteutettu täysin liimattomasti, perinteisillä rakennusmenetelmillä [valokuva]. Haettu 10.8.2020, <https://www.luomukoti.fi/>.
- Kuva 23 Arkkitehtitoimisto KONKRET Oy (2020). Opiskelijan miniasuntoon kuuluu pieni keittiö ja oleskelutila sekä suhteellisen tilava makuuparvi kylpyhuoneen yläpuolella [mallinnus]. Kuva lähetetty kirjoittajalle.
- Kuva 24 Portman, A., Kuvatoimisto Kuvio (2020). Opiskelijan ei tarvitse hankkia paljoa omia huonekaluja miniasuntoon [valokuva]. Kuva lähetetty kirjoittajalle.
- Kuva 25 Goltz, T. (2020). Luomukodin ulkoverhouksessa on kuusipärettä sekä lämpökäsiteltyä mäntyä [valokuva]. Haettu 10.8.2020, <https://www.luomukoti.fi/>.
- Kuva 26 Goltz, T. (2020). Luomukodin eristys on tehty kotimaisesta hampusta. [valokuva]. Haettu 10.8.2020, <https://www.luomukoti.fi/>.
- Kuva 27 Aito Arkkitehtuuritoimisto Oy (2020). Minitalosta on saatavilla kaksi eri kokoista versiota [piirustus]. Haettu 10.8.2020, <https://www.minihouse.fi/>.
- Kuva 28 Kilpinen, J. (12.6.2020). Itä-Helsinkiin on valmistumassa Minitalo-konseptilla rakennetut hirsiekotalot [valokuva]. Haettu 10.8.2020, <https://www.iltalehti.fi/asumisartikkelit/a/9f62d2e4-0b97-4805-9ed1-7c052ceadaba>.

- Kuva 29 Lehtinen, J. (17.7.2018). Toni Goltz ja Luomukoti Porin Asuntomes-
suilla 2018 [valokuva]. Haettu 10.8.2020, [https://www.meillako-
tona.fi/artikkelit/talo-ilman-muovia-myrkkyja-ja-kulmia-tehorakentami-
seen-suivaantunut-toni-goltz-teki-itselleen-12-nelion-minikodin](https://www.meillako-
tona.fi/artikkelit/talo-ilman-muovia-myrkkyja-ja-kulmia-tehorakentami-
seen-suivaantunut-toni-goltz-teki-itselleen-12-nelion-minikodin).
- Kuva 30 Enne, O. (2020). CLT-koneistetut portaat ja rimoitettu välipohja ovat
esimerkkejä tarkoista suunnittelun yksityiskohdista Yksiö puutarhassa
-konseptissa [valokuvakollaasi]. Haettu 10.8.2020, [https://www.yk-
siopuutarhassa.fi/pyytie](https://www.yk-
siopuutarhassa.fi/pyytie).
- Kuva 31 Goltz, T. (2020). Yksityiskohta Luomukodista [valokuva]. Haettu
10.8.2020, <https://www.luomukoti.fi/>.
- Kuva 32 Enne, O. (2020) Yksiö puutarhassa -talon voi rakentaa tilaelemen-
teistä [mallinnus/piirros]. Haettu 10.8.2020, [https://www.yksiopuutar-
hassa.fi/pyytie](https://www.yksiopuutar-
hassa.fi/pyytie).
- Kuva 33 Enne, O. (2017). Kohderyhmät [luettelo]. Teoksessa Enne, O. 2017.
Yksiö puutarhassa (s.12).
- Kuva 34 Arkkitehtitoimisto KONKRET Oy (2020). HOAS Hima -talossa on pa-
nostettu erityisesti yhteistilojen suunnitteluun [mallinnus]. Kuva lähe-
tetty kirjoittajalle.

Liitteet

Liite 1. Haastattelurunko

Haastateltava on tarkoitus saada kertomaan vapaasti suunnitteluprosessista, projektista ylipäättään sekä omasta roolistaan sekä tehtävistään. Haastattelun teemat on laadittu oletetussa kronologisessa järjestyksessä, mutta niitä ei tarvitse käsitellä tässä järjestyksessä, kohtia 1 ja 6 lukuun ottamatta. Haastateltava voi tuoda haastatteluun mukanaan kuvia tai muuta materiaalia, joka helpottaa projektista kertomisessa. Haastattelun kesto on noin 1 tunti/henkilö.

1. Projektin lyhyt esittely omin sanoin ja haastateltavan rooli suunnitteluprosessissa
(3 / 6 min)
 - Mistä projektissa on kyse? Kuinka pitkä projekti on, missä vaiheessa nyt ollaan?
 - Mitä työtehtäviisi/vastuualueeseesi kuuluu projektissa?
2. Suunnittelun lähtökohdat, alkusysäys (3 / 8 min)
 - Mistä projekti lähti liikkeelle?
3. Asunnon asukasprofiili (5 / 10 min)
 - Kelle asunto on suunniteltu? Ikäryhmä, elämäntavat, perhetilanne...
 - Miten kohderyhmä näkyy suunnitelmassa?
4. Suunnittelua ohjanneet periaatteet ja käytännöt (12 / 16 min)
 - Mistä asioista suunnittelussa pidettiin kiinni? Mistä tingittiin?
 - Mitkä asiat määrittivät ratkaisujen tekoa/valintaa? (Esimerkkejä)
5. Suunnittelun ja prosessin haastavat kohdat (12 / 16 min)
 - Mikä suunnitteluprosessissa/suunnittelussa oli haastavaa? Miksi?
 - Miten haastavista kohdista päästiin eteenpäin?
6. Suunnitteluprosessista opittua, kehitysideoita ja tulevaisuuden näkymät
(13 / 17 min)
 - Mitä opit / työryhmä oppi suunnitteluprosessista?
 - Jos voisit, miten kehittäisit konseptia?

- Millainen on konseptin tulevaisuus, käyttökohteet, markkinat tulevaisuudessa?
7. Konseptista saatu palaute ja omat kommentit (12 / 17 min)
- Oletko saanut jotain erityistä palautetta asiakkailta, asukailta? Miten konsepti on otettu vastaan?
 - Tuleeko mieleen vielä jotain, mitä ei ole kysytty? Lisättävää?

(yht. 60 / 90 min)